

Bijlage 1 – Relevante artikelen uit de Woo

Artikel 1.1

Eenieder heeft recht op toegang tot publieke informatie zonder daartoe een belang te hoeven stellen, behoudens bij deze wet gestelde beperkingen.

Artikel 2.1

In deze wet en de daarop berustende bepalingen wordt verstaan onder:

document: een door een orgaan, persoon of college als bedoeld in artikel 2.2, eerste lid, opgemaakt of ontvangen schriftelijk stuk of ander geheel van vastgelegde gegevens dat naar zijn aard verband houdt met de publieke taak van dat orgaan, die persoon of dat college;

milieu-informatie: hetgeen daaronder wordt verstaan in artikel 19.1a van de Wet milieubeheer;

Onze Minister: Onze Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties;

publieke informatie: informatie neergelegd in documenten die berusten bij een orgaan, persoon of college als bedoeld in artikel 2.2, eerste lid, of informatie die krachtens artikel 2.3 door een bestuursorgaan kan worden gevorderd.

Artikel 2.5

Bij de toepassing van deze wet wordt uitgegaan van het algemeen belang van openbaarheid van publieke informatie voor de democratische samenleving.

Artikel 4.1

1. Eenieder kan een verzoek om publieke informatie richten tot een bestuursorgaan of een onder verantwoordelijkheid van een bestuursorgaan werkzame instelling, dienst of bedrijf. In het laatste geval beslist het verantwoordelijke bestuursorgaan op het verzoek.
2. Een verzoek kan mondeling of schriftelijk worden ingediend en kan elektronisch worden verzonden op de door het bestuursorgaan aangegeven wijze.
3. De verzoeker behoeft bij zijn verzoek geen belang te stellen.
4. De verzoeker vermeldt bij zijn verzoek de aangelegenheid of het daarop betrekking hebbende document, waarover hij informatie wenst te ontvangen.
5. Indien een verzoek te algemeen geformuleerd is, verzoekt het bestuursorgaan binnen twee weken na ontvangst van het verzoek de verzoeker om het verzoek te preciseren en is het de verzoeker daarbij behulpzaam.
6. Het bestuursorgaan kan besluiten een verzoek niet te behandelen, indien de verzoeker niet meewerkt aan een verzoek tot precisering als bedoeld het vijfde lid. In afwijking van artikel 4:5, vierde lid, van de Algemene wet bestuursrecht wordt het besluit om het verzoek niet te behandelen aan de verzoeker bekendgemaakt binnen twee weken nadat het verzoek is gepreciseerd of nadat de daarvoor gestelde termijn ongebruikt is verstrekken.
7. Een verzoek om informatie wordt ingewilligd met inachtneming van het bepaalde in hoofdstuk 5.

Artikel 4.2a

Indien een voldoende gespecificeerd verzoek zodanig omvangrijk is dat niet binnen de termijn van artikel 4.4, eerste lid, kan worden beslist, treedt het bestuursorgaan voor het einde van die termijn in overleg met de verzoeker over de prioritering van de afhandeling van het verzoek. Het bestuursorgaan verstrekt de gevraagde documenten zo veel mogelijk in de door de verzoeker gewenste volgorde.

Artikel 4.4

1. Het bestuursorgaan beslist op het verzoek om informatie zo spoedig mogelijk, doch uiterlijk binnen vier weken gerekend vanaf de dag na die waarop het verzoek is ontvangen.
2. Het bestuursorgaan kan de beslissing voor ten hoogste twee weken verdragen, indien de omvang of de gecompliceerdheid van de informatie een verlenging rechtvaardigt. Van de verdaging wordt voor de afloop van de eerste termijn schriftelijk gemotiveerd mededeling gedaan aan de verzoeker.

3. Onverminderd artikel 4:15 van de Algemene wet bestuursrecht wordt de termijn voor het geven van een beschikking opgeschort gerekend vanaf de dag na die waarop het bestuursorgaan de verzoeker mededeelt dat toepassing is gegeven aan artikel 4:8 van de Algemene wet bestuursrecht, tot en met de dag waarop door de belanghebbende of belanghebbenden een zienswijze naar voren is gebracht of de daarvoor gestelde termijn ongebruikt is verstrekken.
4. Indien de opschoring, bedoeld in het derde lid, eindigt, doet het bestuursorgaan daarvan zo spoedig mogelijk mededeling aan de verzoeker, onder vermelding van de termijn binnen welke de beschikking alsnog moet worden gegeven.
5. Indien het bestuursorgaan heeft besloten informatie te verstrekken, wordt de informatie verstrekkt tegelijk met de bekendmaking van het besluit, tenzij naar verwachting een belanghebbende bezwaar daartegen heeft, in welk geval de informatie wordt verstrekkt twee weken nadat de beslissing is bekendgemaakt. Indien wordt verzocht om een voorlopige voorziening als bedoeld in artikel 8:81 van de Algemene wet bestuursrecht, wordt de openbaarmaking opgeschort totdat de voorzieningenrechter uitspraak heeft gedaan of het verzoek is ingetrokken.
6. Indien het bestuursorgaan heeft besloten informatie te verstrekken die rechtstreeks betrekking heeft op een derde of die van een derde afkomstig is, deelt het bestuursorgaan dit besluit gelijktijdig mede aan deze derde.

Artikel 4.5

1. Het bestuursorgaan verstrekkt de informatie in de door verzoeker verzochte vorm of, indien dit redelijkerwijs niet gevergd kan worden, met inachtneming van het bepaalde in artikel 2.4, derde lid.
2. Indien de informatie reeds in een voor de verzoeker gemakkelijk toegankelijke vorm voor het publiek beschikbaar is, wijst het bestuursorgaan de verzoeker daarop.

Artikel 5.1

1. Het openbaar maken van informatie ingevolge deze wet blijft achterwege voor zover dit:
  - a. de eenheid van de Kroon in gevaar zou kunnen brengen;
  - b. de veiligheid van de Staat zou kunnen schaden;
  - c. bedrijfs- en fabricagegegevens betreft die door natuurlijke personen of rechtspersonen vertrouwelijk aan de overheid zijn meegeleerd;
  - d. persoonsgegevens betreft als bedoeld in paragraaf 3.1 onderscheidenlijk paragraaf 3.2 van de Uitvoeringswet Algemene verordening gegevensbescherming, tenzij de betrokken uitdrukkelijk toestemming heeft gegeven voor de openbaarmaking van deze persoonsgegevens of deze persoonsgegevens kennelijk door de betrokken openbaar zijn gemaakt;
  - e. nummers betreft die dienen ter identificatie van personen die bij wet of algemene maatregel van bestuur zijn voorgescreven als bedoeld in artikel 46 van de Uitvoeringswet Algemene verordening gegevensbescherming, tenzij de verstrekking kennelijk geen inbreuk op de levenssfeer maakt.
2. Het openbaar maken van informatie blijft eveneens achterwege voor zover het belang daarvan niet opweegt tegen de volgende belangen:
  - a. de betrekkingen van Nederland met andere landen en staten en met internationale organisaties;
  - b. de economische of financiële belangen van de Staat, andere publiekrechtelijke lichamen of bestuursorganen, in geval van milieu-informatie slechts voor zover de informatie betrekking heeft op handelingen met een vertrouwelijk karakter;
  - c. de opsporing en vervolging van strafbare feiten;
  - d. de inspectie, controle en toezicht door bestuursorganen;
  - e. de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer;
  - f. de bescherming van andere dan in het eerste lid, onderdeel c, genoemde concurrentiegevoelige bedrijfs- en fabricagegegevens;
  - g. de bescherming van het milieu waarop deze informatie betrekking heeft;
  - h. de beveiliging van personen en bedrijven en het voorkomen van sabotage;
  - i. het goed functioneren van de Staat, andere publiekrechtelijke lichamen of bestuursorganen.
3. Indien een verzoek tot openbaarmaking op een van de in het tweede lid genoemde gronden wordt afgewezen, bevat het besluit hiervoor een uitdrukkelijke motivering.
4. Openbaarmaking kan tijdelijk achterwege blijven, indien het belang van de

geadresseerde van de informatie om als eerste kennis te nemen van de informatie dit kennelijk vereist. Het bestuursorgaan doet mededeling aan de verzoeker van de termijn waarbinnen de openbaarmaking alsnog zal geschieden.

5. In uitzonderlijke gevallen kan openbaarmaking van andere informatie dan milieuinformatie voorts achterwege blijven indien openbaarmaking onevenredige benadeling toebrengt aan een ander belang dan genoemd in het eerste of tweede lid en het algemeen belang van openbaarheid niet tegen deze benadeling opweegt. Het bestuursorgaan baseert een beslissing tot achterwege laten van de openbaarmaking van enige informatie op deze grond ten aanzien van dezelfde informatie niet tevens op een van de in het eerste of tweede lid genoemde gronden.

6. Het openbaar maken van informatie blijft in afwijking van het eerste lid, onderdeel c, in geval van milieu-informatie eveneens achterwege voor zover daardoor het in het eerste lid, onderdeel c, genoemde belang ernstig geschaad wordt en het algemeen belang van openbaarheid van informatie niet opweegt tegen deze schade.

7. Het eerste en tweede lid zijn niet van toepassing op milieu-informatie die betrekking heeft op emissies in het milieu.

Artikel 5.2

1. In geval van een verzoek om informatie uit documenten, opgesteld ten behoeve van intern beraad, wordt geen informatie verstrekt over daarin opgenomen persoonlijke beleidsopvattingen. Onder persoonlijke beleidsopvattingen worden verstaan ambtelijke adviezen, visies, standpunten en overwegingen ten behoeve van intern beraad, niet zijnde feiten, prognoses, beleidsalternatieven, de gevolgen van een bepaald beleidsalternatief of andere onderdelen met een overwegend objectief karakter.

2. Het bestuursorgaan kan over persoonlijke beleidsopvattingen met het oog op een goede en democratische bestuursvoering informatie verstrekken in niet tot personen herleidbare vorm. Indien degene die deze opvattingen heeft geuit of zich erachter heeft gesteld, daarmee heeft ingestemd, kan de informatie in tot personen herleidbare vorm worden verstrekt.

3. Onverminderd het eerste en tweede lid wordt uit documenten opgesteld ten behoeve van formele bestuurlijke besluitvorming door een minister, een commissaris van de Koning, Gedeputeerde Staten, een gedeputeerde, het college van burgemeester en wethouders, een burgemeester en een wethouder, informatie verstrekt over persoonlijke beleidsopvattingen in niet tot personen herleidbare vorm, tenzij het kunnen voeren van intern beraad onevenredig wordt geschaad.

4. In afwijking van het eerste lid wordt bij milieu-informatie het belang van de bescherming van de persoonlijke beleidsopvattingen afgewogen tegen het belang van openbaarmaking. Informatie over persoonlijke beleidsopvattingen kan worden verstrekt in niet tot personen herleidbare vorm. Indien degene die deze opvattingen heeft geuit of zich erachter heeft gesteld, daarmee heeft ingestemd, kan de informatie in tot personen herleidbare vorm worden verstrekt.

Artikel 5.3

Bij een verzoek om informatie die ouder is dan vijf jaar motiveert het bestuursorgaan bij een weigering van die informatie waarom de in artikel 5.1, tweede of vijfde lid, of artikel 5.2 bedoelde belangen ondanks het tijdsverloop zwaarder wegen dan het algemeen belang van openbaarheid.

Artikel 5.5

1. Onverminderd het elders bij wet bepaalde, verstrekt een bestuursorgaan iedere natuurlijke of rechtspersoon op diens verzoek de op de verzoeker betrekking hebbende in documenten neergelegde informatie, tenzij een in artikel 5.1, eerste lid, onderdelen a, b en c, alsmede d en e, voor zover betrekking hebbend op derden, genoemd belang aan de orde is of een in artikel 5.1, tweede of vijfde lid, of artikel 5.2 genoemd belang zwaarder weegt dan het belang van de verzoeker bij toegang tot op hem betrekking hebbende informatie. De verzoeker vermeldt bij zijn verzoek de aangelegenheid of het daarop betrekking hebbende document, waarover hij informatie wenst te ontvangen.

2. Het eerste lid is van overeenkomstige toepassing op een verzoek met betrekking tot gegevens ten aanzien van een overleden echtgenoot, geregistreerd partner, kind of ouder van de verzoeker, tenzij een schriftelijke wilsverklaring van de overledene aan de verstreking in de weg staat.

3. Het bestuursorgaan draagt zorg voor een deugdelijke vaststelling van de identiteit van de verzoeker.
4. Het bestuursorgaan kan aan de verstrekking voorwaarden verbinden ter bescherming van een van de belangen, genoemd in de artikelen 5.1 en 5.2, tenzij de gevraagde informatie met toepassing van de artikelen 5.1 en 5.2 openbaar voor eenieder zou zijn.

Artikel 5.6

1. Het bestuursorgaan kan, in geval informatie ingevolge de artikelen 5.1 en 5.2 niet openbaar gemaakt kan worden, besluiten de informatie uitsluitend aan de verzoeker te verstrekken, indien er klemmende redenen zijn om de verzoeker niettegenstaande de toepasselijke uitzonderingsgrond of -gronden de gevraagde informatie niet te onthouden.
2. Het eerste lid vindt slechts toepassing voor zover dit niet in strijd is met een toepasselijke geheimhoudingsplicht.
3. Het bestuursorgaan kan aan de verstrekking voorwaarden verbinden ter bescherming van een van de belangen, genoemd in de artikelen 5.1 en 5.2.

Artikel 5.7

1. Een bestuursorgaan kan ten behoeve van historisch, statistisch, wetenschappelijk of journalistiek onderzoek toegang bieden tot informatie:
  - a. die ingevolge de artikelen 5.1 en 5.2 niet openbaar gemaakt kan worden; of
  - b. waarvan de vaststelling of deze informatie ingevolge de artikelen 5.1 en 5.2 openbaar gemaakt kan worden een onevenredige inspanning vergt.
2. Het bestuursorgaan kan aan het verlenen van toegang voorwaarden verbinden.
3. De toegang tot informatie overeenkomstig het eerste lid wordt in ieder geval verleend onder de voorwaarde dat degene aan wie toegang wordt verleend, de verkregen informatie niet verder verspreidt zonder voorafgaand besluit van het bestuursorgaan waarin de informatie met toepassing van de artikelen 5.1 en 5.2 openbaar gemaakt wordt.

Inventarislijst

Nieuw doc.	Nu Verzender	Ontvanger	Bestandsnaam import	Weigeringsgrond	Openbaarheid	Opmerkingen
1	Ambtenaar BZK	Ambtenaar BZK	20210705 dossier mondelinge vraag DENK.docx	4.1.4 (pag.1-7) 5.1.2.e	Deels openbaar Deels openbaar	
2	Ambtenaar BZK	Ambtenaar BZK	RE mondelinge vragen.pdf			pag.4 en verder zie doc. 10, pag. 1-3 reeds openbaar - https://nos.nl/artikel/2387484-advies-nederlandse-staat-moet-excuses-slavernij-aanbieden
3			NOS artikel+OA's_vragenuur.docx	N.v.t.	Reeds openbaar	
4	Ambtenaar BZK	Ambtenaar BZK	RE 2 mondelinge vragen t.b.v. vragenuur d.d. 6 juli 2021 (2 min BZK, 0 stas BZK) - mondelinge vraag over slavernijverleden aangemeld.pdf 20210705 Factsheet Adviescommissie Dialooggroep Slavernijverleden.docx	4.1.4(pag.1), 5.1.2.e, 5.1.2.i N.v.t.	Deels openbaar Geheel openbaar	pag.1 volledig buiten reikwijdte
5			20210705 nieuwssbericht NOS slavernijverleden.docx	N.v.t.	Reeds openbaar	zie doc. 4
6	Ambtenaar BZK	Ambtenaar BZK	Vragenuur Slavernijverleden.pdf	5.1.2.e	Deels openbaar	
7			20210705 oplegger en sprektekst vragenuur DENK.docx	5.1.2.e	Deels openbaar	
8	Ambtenaar BZK	Ambtenaar BZK	20210705 Q4s vragenuur DENK.docx	5.1.2.i+5.2.1	Niet openbaar	
9	Ambtenaar BZK	Ambtenaar BZK	NL versie.pdf	5.1.2.e	Deels openbaar	
10	Ambtenaar BZK	Ambtenaar BZK	Factsheet NL.docx	5.1.2.i	Deels openbaar	
11	Ambtenaar BZK	Ambtenaar BZK	concept motiesappreciaties.pdf	5.1.2.e	Deels openbaar	
12	Ambtenaar BZK	Ambtenaar BZK	Inventarisatie van moties.docx	5.1.2.i+5.2.1	Niet openbaar	
13	Ambtenaar BZK	Ambtenaar BZK	Body_34.pdf	5.1.2.e	Deels openbaar	
14	Ambtenaar BZK	Ambtenaar BZK	moties_8juli2021.docx	N.v.t.	Reeds openbaar	https://www.tweede kamer.nl/debat_en_vergadering/plenaire_vergaderingen/details/activiteit?id=2021A04650 onder moties ingediend bij het tweeminutendebat Discriminatie en racisme
15	Ambtenaar BZK	Ambtenaar BZK	RE Bijlage 4a rapport adviescollege.pdf	5.1.2.e	Deels openbaar	
16	Ambtenaar BZK	Ambtenaar BZK	Ketenen van het verleden (met bijlagen)-HR 6 juli..pdf	N.v.t.	Reeds openbaar	https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2021/07/01/adviescollege-dialooggroep-slavernijverleden-presenteert-eindrapport-ketenen-van-het-verleden
17			kst-35000-VII-101(7).Authentieke versie.pdf	N.v.t.	Reeds openbaar	https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-35000-VII-101.html
18	Ambtenaar BZK	Ambtenaar BZK	Factsheet dialoog slavernijverleden mrt2021 tbv BZ docx	5.1.2.e	Deels openbaar	
19	Ambtenaar BZK	Ambtenaar BZK	Instelling_Advisiescollege_dialooggroep_slavernijverleden.TK Kamerstuk.pdf	N.v.t.	Reeds openbaar	
20	Ambtenaar BZK	Ambtenaar BZK	Concept startnotitie veldverkenning nationaal onderzoek slavernijverleden.pdf	5.1.2.i+5.2.1	Niet openbaar	
21	Ambtenaar BZK	Ambtenaar BZK	RE Concept startnotitie veldverkenning nationaal onderzoek slavernijverleden.pdf	5.1.2.e, 5.1.2.i	Deels openbaar	
22	Ambtenaar BZK	Ambtenaar BZK	Re ontbrekend document.pdf	5.1.2.e	Deels openbaar	
23	Ambtenaar BZK	Ambtenaar BZK	Kort verslag overleg Minister BZK-adviescollege dialooggroep slavernijverleden 20 april.pdf	5.1.2.e	Deels openbaar	
24	Ambtenaar BZK	Ambtenaar BZK	Kort verslag overleg Minister BZK-adviescollege dialooggroep slavernijverleden 20 april.docx	5.1.2.e	Deels openbaar	
25	Ambtenaar BZK	Ambtenaren BZK/VWS/I&V/SZW/OCW	IDOA update slavernijverleden.pdf	4.1.4 (pag.3), 5.1.2.e, 5.1.2.i	Deels openbaar	pag.3 volledig buiten reikwijdte
26	Ambtenaar BZK	Ambtenaar BZK	RE Meerstemmingheid slavernijverleden.pdf	5.1.2.e, 5.1.2.i	Deels openbaar	
27	Ambtenaar BZK	Ambtenaar BZK	N.a.v. clusteroverleg update slavernijverleden.pdf	5.1.2.e, 5.1.2.i	Deels openbaar	
28	Ambtenaar BZK	Ambtenaar BZK	Startnotitie veldverkenning onderzoek slavernijverleden.pdf	5.1.2.e	Deels openbaar	
29	Ambtenaar BZK	Ambtenaar BZK	20210820 opzet voor nota richting slavernijverleden.docx	5.1.2.i+5.2.1	Niet openbaar	
30	Ambtenaar BZK	MBZK	20210820 formative slavernijverleden.pdf	5.1.2.i	Niet openbaar	
31	Ambtenaar BZK	Ambtenaar BZK	20210821 formative slavernijverleden.pdf	5.1.2.i+5.2.1	Niet openbaar	
32	Ambtenaar BZK	Ambtenaar BZK	20210821 formative slavernijverleden.docx	5.1.2.e	Niet openbaar	
33	Ambtenaar BZK	Ambtenaar BZK	RE IDOA + stuurgroep en slavernijverleden.pdf	5.1.2.e, 5.1.2.i	Deels openbaar	
34	Ambtenaar BZK	Ambtenaar BZK	RE 20210821 formative slavernijverleden.pdf	5.1.2.i	Niet openbaar	
35	Ambtenaar BZK	Ambtenaar BZK	20210821 formative slavernijverleden._AE.docx	5.1.2.i+5.2.1	Niet openbaar	
36	Ambtenaar BZK	Ambtenaar BZK	fiche opzet.pdf	5.1.2.e	Deels openbaar	
37	Ambtenaar BZK	Ambtenaar BZK	Fiche_visie op omgang slavernijverleden_RK.docx	5.1.2.i+5.2.1	Niet openbaar	
38	Ambtenaar BZK	Ambtenaar BZK	RE Nota PO M richting slavernijverleden.pdf	5.1.2.e, 5.1.2.i	Deels openbaar	
39	Ambtenaar BZK	Ambtenaren OCW/SZW/BZK	fiche slavernijverleden.pdf	5.1.2.e	Deels openbaar	
40	Ambtenaar BZK	Ambtenaar BZK	notitie dg-stuurgroep.pdf	5.1.2.e	Deels openbaar	
41	Ambtenaar BZK	Ambtenaar BZK	notitie slavernijverleden dg-stuurgroep.pdf	5.1.2.e	Deels openbaar	
42	Ambtenaar BZK	Ambtenaar BZK	Notitie_slavernijverleden_Dg-stuurgroep_02092021.docx	5.1.2.i	Deels openbaar	
43	Ambtenaar BZK	Ambtenaar BZK	RE Annotatie slavernijverleden voor PO MBZK 31 aug.pdf	5.1.2.e, 5.1.2.i	Deels openbaar	
44	Ambtenaar BZK	Ambtenaar BZK	Factsheet APB - slavernijverleden_31082021.docx	5.1.2.i+5.2.1	Niet openbaar	
45	Ambtenaar BZK	Ambtenaar BZK	RE notitie slavernijverleden dg-stuurgroep.pdf	5.1.2.e	Deels openbaar	zie doc. 49 voor definitieve versie
46	Ambtenaar BZK	Ambtenaar BZK	RE factsheet.pdf	5.1.2.e	Deels openbaar	
47	Ambtenaar BZK	Ambtenaar BZK	RE ACTIE - APB Uitbraag dossier MP - Deadline 6 september COB.pdf	4.1.4, 5.1.2.e	Deels openbaar	
48	Ambtenaar BZK	Ambtenaar BZK	Factsheet APB_slavernijverleden_01092021.docx	4.1.4, 5.1.2.e, 5.1.2.i	Deels openbaar	
49	Ambtenaar BZK	Ambtenaar BZK	Annotatie t.b.v. DG-overleg herdenkingsjaar.pdf	N.v.t.	Geheel openbaar	
50	Ambtenaar BZK	Ambtenaar BZK	20211007 annotatie bij DG stuurgroep.docx	5.1.2.e	Deels openbaar	
51	Ambtenaar BZK	Ambtenaren BZK/SZW/OCW/VWS/AZ/BUZA/J&V	25 oktober overleg kabinetreactie Dialooggroep Slavernijverleden.pdf	N.v.t.	Niet openbaar	
52	Ambtenaar BZK	Ambtenaren BZK/SZW/OCW/VWS/AZ/BUZA/J&V	20211008 projectplan kabinetreactie.docx	5.1.2.i+5.2.1	Deels openbaar	
53	Ambtenaar BZK	Ambtenaar BZK	20211021 presentatie kabinetreactie.pdf	5.1.2.e, 5.1.2.i	Deels openbaar	
54	Ambtenaar BZK	Ambtenaar BZK	20211213 actuele planning kabinetreactie.docx	5.1.2.i	Niet openbaar	
55	Ambtenaar BZK	Ambtenaar BZK	Annotatie MBZK_slavernijverleden_MR 25 november.docx	5.1.2.e, 5.1.2.i, 5.1.2.i+5.2.1	Deels openbaar	
56	Ambtenaar BZK	Ambtenaar BZK	Bijlagen B_MR 20220617 Overz_opdr_rapport_gesprekspar_Dialooggroep_16062022.docx	N.v.t.	Geheel openbaar	
57	Ambtenaar BZK	Ambtenaar BZK	Bijlagen B_MR 20220617 Vervolgstappen 17 06 2022.docx	5.1.2.i	Deels openbaar	
58	Ambtenaar BZK	Ambtenaar BZK	Bijlagen B_MR 20220624 2. Aandachtspunten 24 juni_ uitdeelversie.docx	5.1.2.i+5.2.1	Niet openbaar	
59	Ambtenaar BZK	Ambtenaar BZK	Bijlagen B_MR 20220826 uitdeellexemplaar 2608_def.docx	5.1.2.i+5.2.1	Niet openbaar	
60	Ambtenaar BZK	Ambtenaar BZK	Bijlagen B_MR 20221104 november_Besluitvorming kabinetreactie najaar 2022.doc	5.1.2.i	Deels openbaar	
61	Ambtenaar BZK	Ambtenaar BZK	Bijlagen B_MR 20221202 Annotatie Mbzk_MR 2 december.docx	5.1.2.e, 5.1.2.i, 5.1.2.i+5.2.1	Deels openbaar	
62	Ambtenaar BZK	Ambtenaar BZK	Bijlagen B_MR 20221216 MR-advies Kabinetreactie adviesrapport Dialooggroep.docx	5.1.2.i	Niet openbaar	
63	Ambtenaar BZK	Ambtenaar BZK	Bijlagen B_MR 22020831_stuk_3108_uitdeelversie_herzien.docx	5.1.2.e	Deels openbaar	
64	Ambtenaar BZK	Ambtenaar BZK	Bijlagen C_Juridisch Kader_20220407_nota overzicht juridisch mogelijkheden.docx	5.1.2.e, 5.1.2.i	Deels openbaar	
65	Ambtenaar BZK	Ambtenaar BZK	Bijlagen C_Juridisch Kader_20220523_CZW_Nottie_Elementen excuses.docx	5.1.2.i	Niet openbaar	
66	Ambtenaar BZK	Ambtenaar BZK	Bijlagen C_Juridisch Kader_20221213_Annotatie PO CZW_MBZK_invulling excuses.docx	5.1.2.e, 5.1.2.i, 5.1.2.i+5.2.1	Deels openbaar	
67	Ambtenaar BZK	Ambtenaar BZK	Bijlagen F_Kort geding_20221215 pleintota_kort geding.pdf	8.8	Niet openbaar	
68	BZK	TK	Aanbiedingsbrief rapport Adviescollege Dialooggroep Slavernijverleden	N.v.t.	Reeds openbaar	Buiten bereik Woo
69	BZK	TK	Advies Dialooggroep Slavernijverleden_Ketenen van het Verleden'	N.v.t.	Reeds openbaar	https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2021/07/01/aanbiedingsbrief-bij-rapport-advisiescollege-dialooggroep-slavernijverleden
70	BZK	TK	Toespraak (vertaling Engels) van demissionair minister Kajsa Ollongren bij de Nationale Herdenking Slavernijverleden	N.v.t.	Reeds openbaar	https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2021/07/01/adviescollege-dialooggroep-slavernijverleden-presenteert-eindrapport-ketenen-van-het-verleden
71	BZK	TK	Toespraak (vertaling Papimento) van demissionair minister Kajsa Ollongren bij de Nationale Herdenking Slavernijverleden	N.v.t.	Reeds openbaar	https://www.rijksoverheid.nl/documenten/mediateksten/2021/07/01/nationale-herdenking-slavernijverleden-2021---vertaling-speech-minister-ollongren
72	BZK	TK	Toespraak (vertaling Papimento) van demissionair minister Kajsa Ollongren bij de Nationale Herdenking Slavernijverleden	N.v.t.	Reeds openbaar	https://www.rijksoverheid.nl/documenten/mediateksten/2021/07/01/nationale-herdenking-slavernijverleden-2021---vertaling-speech-minister-ollongren
73	BZK	TK	Toespraak (vertaling Papimento) van demissionair minister Kajsa Ollongren bij de Nationale Herdenking Slavernijverleden	N.v.t.	Reeds openbaar	https://www.rijksoverheid.nl/documenten/mediateksten/2021/07/01/nationale-herdenking-slavernijverleden-2021---vertaling-speech-minister-ollongren
74	BZK	TK	Toespraak (Sranantongo) van demissionair minister Kajsa Ollongren bij de Nationale Herdenking Slavernijverleden	N.v.t.	Reeds openbaar	https://www.rijksoverheid.nl/documenten/mediateksten/2021/07/01

96			'Vertaling Kamerbrief (Papiamento): Reaccion di Gabinete riba e rapport riba e conclusion di e grupo di dialogo di e Hunta Consultivo riba e historia di slavitud 'Cadenan di nasado"	N.v.t.	Reeds openbaar	https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2022/12/19/kamerbrief-met-reactie-kabinet-op-rapport-adviescollege-dialooggroep-slavernijverleden
97			'Vertaling Kamerbrief (Papiamentu): Reakshon di gabinete riba e rapòrt di resultadonan di e Kolegio di Konseho Grupo di Diálogo Pasado di Sklabitut 'Cadenanan di nasado"	N.v.t.	Reeds openbaar	https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2022/12/19/kamerbrief-met-reactie-kabinet-op-rapport-adviescollege-dialooggroep-slavernijverleden
98			'Vertaling Kamerbrief (Engels): Government response to 'Keten van het verleden', the report of findings issued by the Advisory Board of the Slavery Past Dialogue Group'	N.v.t.	Reeds openbaar	https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2022/12/19/kamerbrief-met-reactie-kabinet-op-rapport-adviescollege-dialooggroep-slavernijverleden
99			Beslisnota bij Kamerbrief met reactie kabinet op rapport Adviescollege Dialooggroep Slavernijverleden	N.v.t.	Reeds openbaar	https://www.rijksoverheid.nl/documenten/beleidsnotas/2022/12/19/beslisnota-bij-kamerbrief-met-reactie-kabinet-op-rapport-adviescollege-dialooggroep-slavernijverleden
100			Besluit Woo-verzoek onderzoek slavernijverleden DNB	N.v.t.	Reeds openbaar	https://www.rijksoverheid.nl/documenten/woo-besluiten/2022/12/21/besluit-woo-verzoek-onderzoek-slavernijverleden-dnb
101			Lijst van documenten	N.v.t.	Reeds openbaar	https://www.rijksoverheid.nl/documenten/woo-besluiten/2022/12/21/besluit-woo-verzoek-onderzoek-slavernijverleden-dnb
102			Openbaar gemaakte documenten	N.v.t.	Reeds openbaar	https://www.rijksoverheid.nl/documenten/woo-besluiten/2022/12/21/besluit-woo-verzoek-onderzoek-slavernijverleden-dnb
103	BZK	TK	Planningsoverzicht 2023 BZK	N.v.t.	Reeds openbaar	https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2023/01/18/planningsoverzicht-2023-bzk
104			Geannoteerde besluitenlijst ministerraad 20 januari 2023	N.v.t.	Reeds openbaar	https://www.rijksoverheid.nl/documenten/vergaderstukken/2023/01/20/geannoteerde-besluitenlijst-ministerraad-20-januari-2023
105			ECLI:NL:RBDHA:2022:14035	N.v.t.	Reeds openbaar	https://uitspraken.rechtspraak.nl/#!/details?id=ECLI:NL:RBDHA:2022:14035
106			Geannoteerde besluitenlijst ministerraad 27 januari 2023	N.v.t.	Reeds openbaar	https://www.rijksoverheid.nl/documenten/vergaderstukken/2023/01/27/geannoteerde-besluitenlijst-ministerraad-27-januari-2023
107	BZK	TK	Beslisnota bij Kamerbrief reactie op moties over excuses voor Nederlands slavernijverleden	N.v.t.	Reeds openbaar	https://www.rijksoverheid.nl/documenten/beleidsnotas/2023/01/30/beslisnota-bij-kamerbrief-reactie-op-moties-over-excuses-voornederlands-slavernijverleden
108	BZK	TK	Kamerbrief reactie op moties over excuses voor Nederlands slavernijverleden	N.v.t.	Reeds openbaar	https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2023/01/31/kamerbrief-reactie-op-moties-over-excuses-voornederlands-slavernijverleden
109			Agenda ministerraad 3 februari 2023	N.v.t.	Reeds openbaar	https://www.rijksoverheid.nl/documenten/vergaderstukken/2023/02/03/agenda-ministerraad-3-februari-2023
110	OCW	TK	Kamerbrief over appreciatie motie-Leijten over materieel en immaterieel erfgoed	N.v.t.	Reeds openbaar	https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2023/02/07/appreciatie-motie-leijten-inzake-materieel-en-immaterieel-erfgoed

Oplegger Mondelinge Vraag

Onderwerp: Presentatie rapport Dialooggroep Slavernijverleden d.d. 1 juli (NOS: 'Advies: Nederlandse Staat moet excuses slavernij aanbieden')

Bewindspersoon: minister van Justitie en Veiligheid, bij afwezigheid van bewinspersonen van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Naam dossierhouder: [§ 1:2e] [§ 1:2e]

Telefoonnummer en e-mailadres dossierhouder: [§ 1:2e] [§ 1:2e] [§ 1:2e] @minbzk.nl

Kern van het mediabericht	Het nieuwbericht geeft een (feitelijke) samenvatting van het rapport van het Adviescollege Dialooggroep Slavernijverleden over erkenning, excuses en herstel m.b.t. het slavernijverleden. Het artikel citeert minister Ollongren: “[Het rapport is] een eerste belangrijke stap richting bredere erkenning en inbedding van ons gedeelde verleden [...] Op deze stap [presentatie rapport] zullen weer stappen volgen. Welke, en hoe, dat is aan het nieuwe kabinet dat met een inhoudelijke reactie zal moeten komen op de adviezen.”
Kernboodschap van de bewindspersoon	Minister Ollongren heeft op 1 juli een belangrijk rapport in ontvangst genomen dat gewichtige adviezen geeft over de bredere erkenning en inbedding van ons gedeelde verleden. Het Adviescollege vraagt in duidelijke bewoordingen om erkenning, excuses en herstel m.b.t. het slavernijverleden. Dit rapport verdient een brede, grondig uitgewerkte reactie, van een kabinet met volledig mandaat.
Argumentatie	Hoewel er sprake is van toenemend bewustzijn en verschuivende opvattingen, is het slavernijverleden een onderwerp waarover maatschappelijk verschillend wordt gedacht. Daarom ligt het voor de hand dat het nieuwe kabinet inhoudelijk zal reageren op het Adviesrapport.
Feiten en cijfers	Het Adviescollege Dialooggroep Slavernijverleden is een onafhankelijk Adviescollege ingesteld in juli 2020 door de minister van BZK. Taak: organiseren van een dialoog over de doorwerking van het slavernijverleden in de hedendaagse samenleving, gericht op een bredere erkenning en inbedding van dit gedeelde verleden. In zijn bevindingen kiest het Adviescollege nadrukkelijk voor de wettelijke verankering van erkenning, excuses en herstel van het slavernijverleden. Dit is een in Nederland nog ongekende juridische route, die (eventuele) implementatie van de aanbevelingen bemoeilijkt. Voor zo ver bekend zijn excuses in Europa nog nooit in een wet vastgelegd. Het Adviescollege vraagt <u>niet</u> om excuses van individuele Nederlanders en <u>niet</u> om herstelbetalingen.
Politieke afspraken (relevante passages regeerakkoord, verkiezingsprogramma's, moties en/of toezeggingen)	T.a.v. excuses voor het slavernijverleden: in het plenair debat over Institutioneel Racisme op 1 juli 2020 heeft MP aangegeven dat het huidige kabinet, na zorgvuldige weging van de verschillende argumenten, besloten heeft geen excuses aan te bieden.
Overig	
Genodigden Webex voor eventueel vooroverleg	[§ 1:2e] BZK, [§ 1:2e] [§ 1:2e] @minbzk.nl [§ 1:2e] BZK, [§ 1:2e] [§ 1:2e] @minbzk.nl

Docnr2

From: "512e" [REDACTED]
Sent: Mon, 5 Jul 2021 14:14:16 +0100
To: "512e" [REDACTED] <512e@minbzk.nl>
Subject: RE: mondelinge vragen
Attachments: NOS artikel+QAs_vraagenuur.docx

Doe ik; hier mijn bijdrage. Alleen herstelbetalingen (uit NOS artikel) nu nog open.

Gr,

512e [REDACTED]

Van: 512e [REDACTED] <512e@minbzk.nl>

Verzonden: maandag 5 juli 2021 15:06

Aan: 512e [REDACTED] <512e@minbzk.nl>

Onderwerp: mondelinge vragen

Hoi 512e [REDACTED]

Bij deze; het gaat om de laattse drie pagina's. Stuur jij ook naar mij wat jij hebt, en dat we dan even bellen?

Dank,

512e [REDACTED]

512e [REDACTED]

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

DGBRW/ Directie Democratie en Bestuur

Bezoekadres: Turfmarkt 147, Den Haag

Postadres: Postbus 20011, 2500 EA Den Haag

tel: 512e [REDACTED]

Onderwerp: 2 mondelinge vragen t.b.v. vraaguur d.d. 6 juli 2021 (2 min BZK, 0 stas BZK)

Collega's,

Zie hieronder 2 mondelinge vragen voor het vragenuur van dinsdag 6 juli 2021.

• 3 •

- het lid **VAN BAARLE** (DENK) aan de minister van Justitie en Veiligheid, bij afwezigheid van de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, over het bericht 'Adviesrapport: Nederlandse Staat moet excuses slavernij aanbieden' ([Nos.nl](#), 1 juli 2021)

4.1.4

4.1.4

4.1.4

4.1.4

4.1.4

4.1.4

5.1.2e

Parlementaire Zaken

Turfmarkt 147/Zuid-toren 8^e etage

mobiel: 5.1.2.e

Factsheet Adviescommissie Dialooggroep

Slavernijverleden

Instelling/Oplevering

Op 1 juli 2020 heeft de minister van BZK het onafhankelijk Adviescollege Dialooggroep Slavernijverleden geïnstalleerd. Het Rapport van Bevindingen 'Ketenen van het Verleden' is op 1 juli 2021 aan de Minister van BZK aangeboden.

Voornaamste bevindingen

- Erkenning bij wet met terugwerkende kracht van historische slavernij als 'misdaad tegen de menselijkheid'; en erkenning van de rol/het aandeel van (rechtsvoorgangers) van de Nederlandse Staat hierin. Hiermee volgt het Adviescollege de Motie Nicolaï, waarover het rapport een advies zou opnemen, en waarin hiertoe wordt opgeroepen.
- Oproep om bij wet excuses aan te bieden van de Staat voor deze rol/dit aandeel (idealiter uitgesproken door het Staatshoofd of Minister-president).
- Veranker bij wet de volgende herstelmaatregelen:
  - 1 juli als nationale feestdag slavernijverleden
  - een permanent slavernijmuseum
  - meer middelen voor de culturele inbedding van het slavernijverleden in onderzoek en onderwijs
  - oprichting van een Koninkrijksfonds: 'ter beschikking van passende, respectvolle omvang, ter structurele en duurzame financiering van herstelmaatregelen.'
  - actieve bestrijding van hedendaags racisme en discriminatie (o.a. op basis van adviezen vanuit het Zwarte Manifest)
- Het Adviescollege stelt voor alle bovenstaande voorstelling te verankeren in de vorm van een Riksconsensuswet. Dit omdat het

alle delen van het Nederlands Koninkrijk betreft en niet slechts de Nederlandse Staat.

- Daarnaast roept het Rapport op om voor alle genoemde voorstellen ook actief stil te staan bij de bestuurlijke verhoudingen met het Caribische deel; met Suriname; en in eventueel vervolgonderzoek ook de rol van slavernij in de Oost mee te nemen.

Doelstelling Adviescollege

Het adviescollege had als taak het organiseren van een dialoog over de doorwerking van het slavernijverleden in de hedendaagse samenleving en was gericht op een bredere erkenning en inbedding van dit gedeelde verleden.

Werkwijze Adviescollege

Deze zijn gebaseerd op een serie maatschappelijke dialogen die het Adviescollege heeft georganiseerd in verschillende sectoren (sport, arbeidsmarkt, cultuur, jongeren, politie/justitie) en in het Caribische deel (met name Curaçao). Daarnaast is er input geweest vanuit verschillende (rechts)wetenschappers omtrent juridische kwesties rondom de wettelijke verankering van het slavernijverleden.

Samenstelling Adviescollege

Het adviescollege bestond uit de volgende leden:

- Dagmar Oudshoorn (voorzitter, directeur Amnesty International Nederland)
- Edgar Davids
- Lilian Gonçalves-Ho Kang You
- Hannie Kool-Blokland
- Glenn de Randamie (Typhoon)
- Ruben Severina

- (Tot januari 2021 was Frits Goedgedrag voorzitter van het Adviescollege)

Activiteiten adviescollege

- Drie online publieke dialoogsessies. Iedereen die interesse had, kon daar online bij aansluiten.
- Er zijn sectorale dialogen georganiseerd, op uitnodiging. Over en met de volgende sectoren is gesproken: Zorg, Bestuur, Bedrijfsleven & Arbeidsmarkt, Justitie & Politie, Onderwijs, Cultuur, Media en Sport.
- Er hebben jeugddialogen binnen het onderwijs plaatsgevonden.
Hiervoor zijn voor 15 groepen uit het primair onderwijs, voorgezet onderwijs en mbo/hbo/wo 18 masterclasses en 8 slotdialogen georganiseerd.
- Promotie- en sociale mediacampagne.
- Op Curaçao zijn 5 dialoogtafels georganiseerd. 3 dialogen met wijkbewoners en wijkorganisaties, 1 met deskundigen en 1 met stakeholders.
- Het college heeft 9 wetenschappers en het T.M.C. Asser Instituut gevraagd met een advies te komen over de motie Nicolaï.
- Alle deelopbrengsten zijn door het college meegenomen in het opstellen van het rapport met bevindingen en aanbevelingen, dat op 1 juli gepresenteerd wordt.

Caribisch deel van het Koninkrijk

- Het Caribisch deel van het Koninkrijk heeft een duidelijke historische band met het slavernijverleden en met Nederland.
- Op Curaçao zijn daarom 5 dialoogtafels georganiseerd met bewoners, deskundigen en stakeholders.
- In de overige gebieden hebben vanwege corona en het tijdsbestek geen dialoogtafels plaats kunnen vinden. De verschillende gouverneurs zijn wel van de dialoog op de hoogte gesteld.

- Suriname is geen deel van het Koninkrijk, maar een soevereine staat en is daarom niet betrokken bij de dialoog, die zich richt op de doorwerking van het slavernijverleden in de hedendaagse maatschappij in het Koninkrijk. Het is niet ondenkbaar dat het Adviescollege in haar rapport wel aandacht zal besteden aan Suriname.

Docnr7

From: "5.1.2.e" [REDACTED]
Sent: Mon, 5 Jul 2021 15:51:50 +0100
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e>@minbzk.nl
Cc: "5.1.2.e" <5.1.2.e>@minbzk.nl; "5.1.2.e" <5.1.2.e>@minbzk.nl
Subject: Vragenuur: Slavernijverleden
Attachments: 20210705 oplegger en spreektekst vragenuur DENK.docx, 20210705 QAs vragenuur DENK.docx, 20210705 nieuwsbericht NOS slavernijverleden.docx, 20210705 Factsheet Adviescommissie Dialooggroep Slavernijverleden.docx
Importance: High

Hoi [REDACTED]

Hierbij met veel dank aan [REDACTED] het dossier voor MinJ&V tbv het vragenuur morgen:

1. Oplegger en spreektekst
2. Q&As
3. Mediabericht NOS
4. Factsheet

De hard copy is in de maak.

Hartelijke groet,

[REDACTED]

[REDACTED]

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

DGBRW/ Directie Democratie en Bestuur

Bezoekadres: Turfmarkt 147, Den Haag

Postadres: Postbus 20011, 2500 EA Den Haag

tel: [REDACTED] [REDACTED]

Oplegger Mondelinge Vraag

Onderwerp: Presentatie rapport Dialooggroep Slavernijverleden d.d. 1 juli (NOS: 'Advies: Nederlandse Staat moet excuses slavernij aanbieden')	
Bewindspersoon: minister van Justitie en Veiligheid, bij afwezigheid van bewinspersonen van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties	
Naam dossierhouder: [§1:2e] [§1:2e] Telefoonnummer en e-mailadres dossierhouder: [§1:2e] [§1:2e] [§1:2e] @minbzk.nl	
Kern van het mediabericht	Het nieuwbericht geeft een (feitelijke) samenvatting van het rapport van het Adviescollege Dialooggroep Slavernijverleden over erkenning, excuses en herstel m.b.t. het slavernijverleden. Het artikel citeert minister Ollongren: "[Het rapport is] een eerste belangrijke stap richting bredere erkenning en inbedding van ons gedeelde verleden [...] Op deze stap [présentatie rapport] zullen weer stappen volgen. Welke, en hoe, dat is aan het nieuwe kabinet dat met een inhoudelijke reactie zal moeten komen op de adviezen."
Kernboodschap van de bewindspersoon	Minister Ollongren heeft op 1 juli een belangrijk rapport in ontvangst genomen dat gewichtige adviezen geeft over de bredere erkenning en inbedding van ons gedeelde verleden. Het Adviescollege vraagt in duidelijke bewoordingen om erkenning, excuses en herstel m.b.t. het slavernijverleden. Dit rapport verdient een brede, grondig uitgewerkte reactie, van een kabinet met volledig mandaat.
Argumentatie	Hoewel er sprake is van toenemend bewustzijn en verschuivende opvattingen, is het slavernijverleden een onderwerp waarover maatschappelijk verschillend wordt gedacht. Daarom ligt het voor de hand dat het nieuwe kabinet inhoudelijk zal reageren op het Adviesrapport.
Feiten en cijfers	Het Adviescollege Dialooggroep Slavernijverleden is een onafhankelijk Adviescollege ingesteld in juli 2020 door de minister van BZK. Taak: organiseren van een dialoog over de doorwerking van het slavernijverleden in de hedendaagse samenleving, gericht op een bredere erkenning en inbedding van dit gedeelde verleden. In zijn bevindingen kiest het Adviescollege nadrukkelijk voor de wettelijke verankering van erkenning, excuses en herstel van het slavernijverleden. Dit is een in Nederland nog ongekende juridische route, die (eventuele) implementatie van de aanbevelingen bemoeilijkt. Voor zo ver bekend zijn excuses in Europa nog nooit in een wet vastgelegd. Het Adviescollege vraagt <u>niet</u> om excuses van individuele Nederlanders en <u>niet</u> om herstelbetalingen.
Politieke afspraken	T.a.v. excuses voor het slavernijverleden: in het plenair debat over Institutioneel Racisme op 1 juli 2020 heeft MP aangegeven dat het huidige kabinet, na zorgvuldige weging van de verschillende argumenten, besloten heeft <u>geen excuses aan te bieden</u> .
Overig	Tijdens AO Discriminatie en racisme heeft MBZK nadrukkelijk aangegeven dat de maatschappelijke betrokkenheid op slavernijverleden groot is en dat 1 juli als blijvende opdracht geldt: hoe geven wij dit verleden een volwaardige plaats in onze samenleving? Maar vooral: hoe bestrijden we de doorwerking van dit verleden tot op de dag van vandaag?
Genodigden Webex voor eventueel vooroverleg	[§1:2e] BZK, [§1:2e] [§1:2e] @minbzk.nl [§1:2e] BZK, [§1:2e] [§1:2e] @minbzk.nl

Spreektekst vragenuurtje Slavernijverleden

6 juli 2021

- Het slavernijverleden vormt een zwarte bladzijde van de Nederlandse geschiedenis. Twee-en-een-halve eeuw lang was er sprake van slavenhandel en slavernij.
- Dit verleden werkt door in het heden, en dat werd vorig jaar des te duidelijker toen vele Nederlanders zich uitspraken tijdens de Black Lives Matter-demonstraties.
- Daarom begon een jaar geleden het Adviescollege Dialooggroep Slavernijverleden aan zijn belangrijke taak: een brede dialoog voeren over de doorwerking van het slavernijverleden in de samenleving van nu.
- Het NOS-artikel (waaraan de heer Van Baarle refereert) beschrijft de aanbevelingen van dit Adviescollege, dat vorige week zijn rapport van bevindingen over dit onderwerp aan minister Ollongren heeft overhandigd.
- Het Adviescollege vraagt in het rapport 'Ketenen van het verleden' in duidelijke bewoordingen om

erkenning, excuses en herstel met betrekking tot het slavernijverleden.

- Het Adviesrapport biedt een belangrijke bijdrage aan het maatschappelijke debat over de erkenning en inbedding van het slavernijverleden, de doorwerking daarvan in het heden, en hoe hiermee om te gaan.
- Dit rapport verdient een brede, grondig uitgewerkte reactie van een kabinet met volledig mandaat. Het nieuwe kabinet zal in zijn beleidsreactie uitgebreid ingaan op de conclusies en aanbevelingen van het rapport.
- (Op rapporten van Adviescolleges dient het kabinet binnen 3 maanden te reageren. Dat is in dit geval dus 1 oktober).
- (Premier Rutte heeft op 1 juli 2020 aangegeven dat het huidige kabinet, na zorgvuldige weging van de verschillende argumenten, besloten heeft geen excuses aan te bieden voor het slavernijverleden).

Docnr10

From: [REDACTED]
Sent: Wed, 7 Jul 2021 12:28:45 +0100
To: [REDACTED] <[REDACTED]@minbzk.nl>
Subject: NL-versie
Attachments: Factsheet NL.docx

[REDACTED]

*****
Directie Democratie en Bestuur
Directoraat-Generaal Bestuur, Ruimte en Wonen
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Turfmarkt 147 | 2511 DP | Den Haag
Postbus 20011 | 2500 EA | Den Haag

In zijn bevindingen kiest het Adviescollege nadrukkelijk voor de wettelijke verankering van erkenning, excuses en herstel van het slavernijverleden.

1. Erkenning

- Erkenning en veroordelen van de slavernij en haar gruwelen.
- De slavernij eenduidig aanmerken als misdaad tegen de menselijkheid waarin de rol van het Nederlands gezag wordt erkend.
- Het gaat om een veroordeling van de rol van het Nederlandse gezag, niet om groepen mensen.
- De erkenning moet bij wet worden geregeld.

2. Excuses

- Erkenning dient gepaard te gaan met excuses
- De Nederlandse Staat dient bij wet excuses aan te bieden voor zijn rol en aandeel in het slavernijverleden. Excuses worden niet verwacht van individuen.
- Excuses moeten een wederkerig procés zijn. De maker van excuses moet er ook op kunnen vertrouwen dat de excuses aanvaard worden. Die wederkerigheid is van belang voor het proces van verzoening.
- Het aanbieden van excuses is weliswaar noodzakelijk, maar is op zichzelf onvoldoende. Excuses moeten bijdragen aan het herstel.

3. Herstel

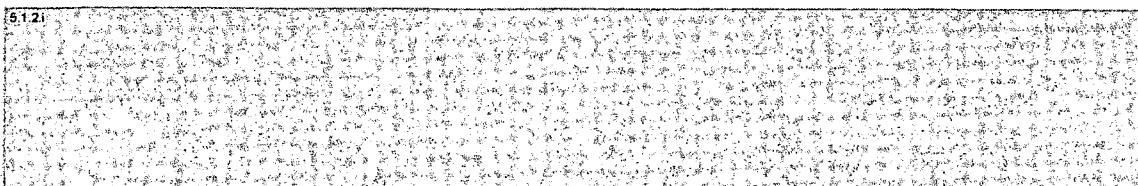
- Ook het herstel zou wettelijk moeten worden verankerd. Het gaat dan o.a. om het herstellen van historisch onrecht dat tot op heden in velerlei vormen wordt ervaren zoals discriminatie en institutioneel racisme, bij wet.
- In de visie van het Adviescollege volgt herstel op excuses en geeft dat inhoud aan de gemaakte excuses. Het gaat dan niet om "financiële compensatie voor alle schade uit het verleden, maar wel om passende structurele financiering voor het tegengaan van de schadelijke doorwerking van dat verleden in het heden".
- Veel aandacht gaat uit naar het vergroten van het bewustzijn over slavernij via onderzoek, onderwijs en kunstzinnige projecten. Het Adviescollege pleit voor een nationaal museum en kenniscentrum en middelen voor onderzoek en educatie, voor een betere maatschappelijke inbedding van het slavernijverleden.
- 1 juli dient een nationale feestdag te worden, in aanwezigheid van het Staatshoofd en/of de Minister-president.
- Een ander advies beoogt de rehabilitatie en het eerherstel van historische figuren zoals Tula.
- Instellen van een 'Koninkrijksfonds' ter structurele en duurzame financiering van herstelmaatregelen.
- Het Adviescollege pleit ervoor om over het herstelbeleid, inclusief het Koninkrijksfonds, in overleg te treden met het Caribisch deel van het Koninkrijk en waar toepasselijk Suriname.

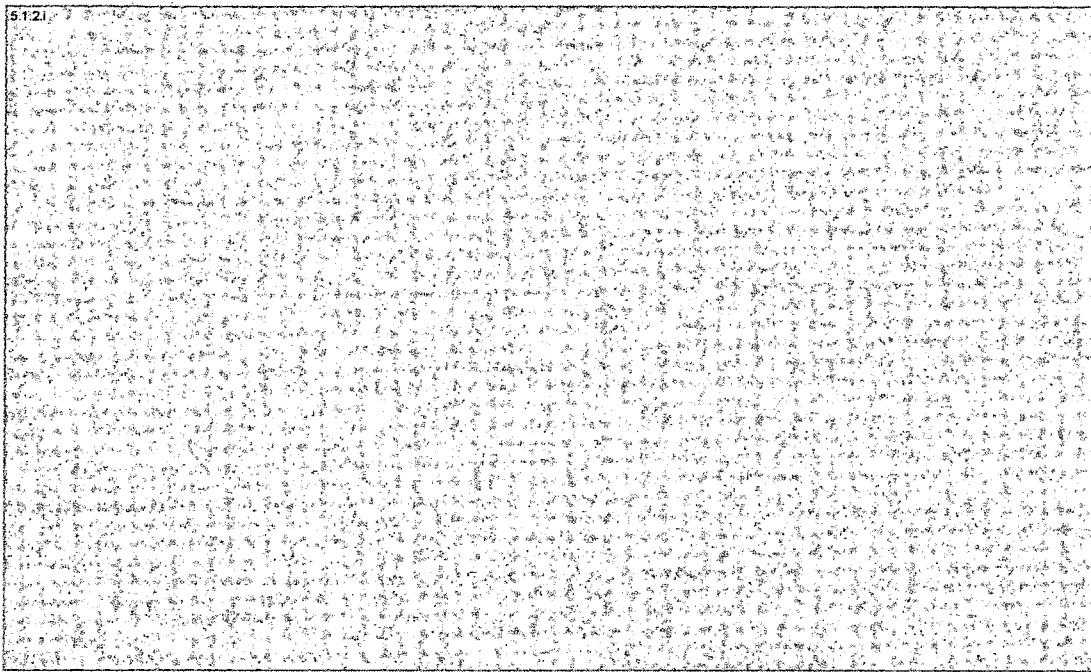
4. Overig

- Pleidooi om ook onderzoek te laten doen naar slavernij in Oost-Indië en de doorwerking daarvan in het heden.
- Het adviescollege beveelt aan actief te participeren in het nog op te richten permanente VN-forum ten behoeve van mensen van Afrikaanse afkomst

5. Conclusie met betrekking tot motie Nicolaï

Het adviescollege concludeert dat er geen bezwaren zijn om de motie Nicolaï uit te voeren.

Docnr12

From: "512e" [REDACTED]
Sent: Wed, 7 Jul 2021 14:07:55 +0100
To: "512e" [REDACTED] <"512e" [REDACTED]@minbzk.nl>; "512e" [REDACTED]
<"512e" [REDACTED]@minbzk.nl>
Subject: concept moties/appreciaties
Attachments: Inventarisatie van moties.docx

Ha "512e" [REDACTED]

Bijgevoegd een overzicht met mogelijke thema's en moties+concept appreciaties. Moet zeker nog een slag overheen, maar hangt ook een beetje af van de vraag of we wel/niet strak procedureel insteken evenals van de specifieke inhoud van moties. Alle input welkom! Kunnen we het morgenochtend/ in loop van de dag nog met CZW delen/bespreken.

Groet,

"512e" [REDACTED]

"512e" [REDACTED]

Directie Democratie en Bestuur
Directoraat-Generaal Bestuur, Ruimte en Wonen
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Turfmarkt 147 | 2511 DP | Den Haag
Postbus 20011 | 2500 EA | Den Haag
Tel: "512e" [REDACTED]

Werkdagen: ma t/m do

Docnr14

From: "5126" [REDACTED]
Sent: Thu, 8 Jul 2021 09:06:02 +0100
To: "5126" <[REDACTED]@minbzk.nl>
Attachments: moties_8juli2021.docx

[REDACTED]

Directie Dematie en Bestuur
Directoraat-Generaal Bestuur, Ruimte en Wonen

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Turfmarkt 147 | 2511 DP | Den Haag

Postbus 20011 | 2500 EA | Den Haag

Tel: 75125

Werkdagen: ma t/m do

Docnr16

From: "5.1.2e" [REDACTED]
Sent: Wed, 14 Jul 2021 09:43:55 +0100
To: "5.1.2e" <5.1.2e@minbzk.nl>; "5.1.2e" <5.1.2e@minbzk.nl>
Cc: "5.1.2e" <5.1.2e@minbzk.nl>
Subject: RE: Bijlage 4a rapport adviescollege
Attachments: Ketenen van het verleden (met bijlagen)-HR 6 juli .pdf

Ha [REDACTED]

We hebben nieuwe, complete versies ontvangen. [REDACTED] heeft bij [REDACTED] de vraag uitgezet om deze – wederom met de correspondentienamen weggelakt – te uploaden. Zie bijgevoegd (en zal deze ook nog even aan [REDACTED] sturen).

Groet,

[REDACTED]

Van: [REDACTED] <[REDACTED]@minbzk.nl>
Verzonden: woensdag 14 juli 2021 10:33
Aan: [REDACTED] <[REDACTED]@minbzk.nl>; [REDACTED] <[REDACTED]@minbzk.nl>
CC: [REDACTED] <[REDACTED]@minbzk.nl>
Onderwerp: RE: Bijlage 4a rapport adviescollege

Hi allen,

Ik kom tot dezelfde conclusie als [REDACTED]. Zal ik dit oppakken met [REDACTED]?

Groeten,

[REDACTED]

Van: [REDACTED] <[REDACTED]@minbzk.nl>
Verzonden: dinsdag 13 juli 2021 15:27
Aan: [REDACTED] <[REDACTED]@minbzk.nl>; [REDACTED] <[REDACTED]@minbzk.nl>; [REDACTED] <[REDACTED]@minbzk.nl>
CC: [REDACTED] <[REDACTED]@minbzk.nl>
Onderwerp: Bijlage 4a rapport adviescollege

Hi allen,

Op Rijksoverheid.nl staat het rapport van het adviescollege dialooggroep slavernijverleden. Met bijlage 4a, het advies van [REDACTED] is iets mis. Er lijken steeds pagina's te ontbreken, waardoor het stuk niet te lezen is. Hebben jullie een goede versie voor mij?

En ik denk dat de versie op Rijksoverheid.nl ook gecorrigeerd moet worden, want ik verwacht dat voor dit juridische essay wel aandacht zal komen.

Groet,

[REDACTED]

Verzonden met BlackBerry Work
(www.blackberry.com)

Factsheet Dialoog slavernijverleden

Op 1 juli 2019 heeft de minister van BZK, mede namens de ministers van SZW en OCW, een brief aan de TK gestuurd over het Nederlandse slavernijverleden. In die brief is de brede inzet voor de wijze van omgaan met dit slavernijverleden opgeschreven:

- De jaarlijkse herdenking van het slavernijverleden op 1 juli vanuit het Rijk wordt structureel ondersteund.
- De minister van OCW werkt samen met de gemeente Amsterdam aan de ontwikkeling van een museale voorziening voor het slavernijverleden.
- Het kabinet vindt het van groot belang dat er een dialoog over het slavernijverleden en de doorwerking daarvan in de hedendaagse samenleving komt, gericht op bredere erkenning en inbedding van dit verleden. Het kabinet ondersteunt dat deze geschiedenis breed in de Nederlandse samenleving, inclusief het Caraïbisch deel van het Koninkrijk, bekend wordt. Het kabinet heeft reeds diepe spijt en berouw uitgesproken over hoe Nederland is omgegaan met de menselijke waardigheid tijdens het slavernijverleden en betreurt ten zeerste dat slavernij deel uitmaakt van onze geschiedenis.
- Door stil te blijven staan bij deze periode en bewustwording te stimuleren over de geschiedenis van nazaten van tot slaaf gemaakte personen in onze samenleving, zorgen wij dat de lessen uit het verleden niet worden vergeten.
- De dialoog richt zich niet alleen op Nederlanders van Afrikaanse afkomst, maar op de Nederlandse samenleving in zijn geheel. Het kabinet realiseert zich dat het slavernijverleden in het bijzonder ook de Caraïbische delen van het Koninkrijk raakt.

De dialoog

- De dialoog wordt uitgevoerd door het adviescollege dialooggroep slavernijverleden die in juli 2020 van start is gegaan.

Actuele stand van zaken t.a.v. de dialoog:

- Een onafhankelijke dialooggroep voert de dialoog uit
- De leden van de dialooggroep zijn:
  - Dagmar Oudshoorn, tevens voorzitter (opvolgster van Frits Goedgedrag)
  - Edgar Davis,
  - Lilian Gonçalves-Ho Kang You,
  - Hannie Kool-Blokland,
  - Glenn de Randamie, 'Typhoon'
  - Ruben Severina
- In de instellingsregeling van de dialooggroep staat dat de dialooggroep:
  - de onafhankelijkheid en inhoudelijke samenhang van de dialoog zal waarborgen;
  - de gesprekstafels binnen maatschappelijke sectoren en in het Caraïbische deel van het Koninkrijk zal organiseren en faciliteren; en
  - een rapport met bevindingen van de dialoog zal opstellen en aanbieden aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Betrokkenheid Caraïbische delen van het Koninkrijk bij de dialoog:

De Caraïbische delen van het Koninkrijk hebben een duidelijke historische band met het slavernijverleden en met Nederland. Zij zijn daarom betrokken bij de dialoog. De permanente vertegenwoordiger [§ 122] is geïnformeerd over de dialoog.

Verwachte resultaten van de dialoog over het slavernijverleden:

De dialoog is gericht op een bredere erkennung en inbedding van dit gedeelde verleden in de Nederlandse samenleving. Er wordt niet vooruitgelopen op de uitkomsten van de dialoog, maar uit de dialoog kunnen bijv. nader historisch onderzoek of andere voorstellen voor activiteiten die bijdragen aan een goede inbedding van het slavernijverleden en de doorwerking daarvan in het heden, voortkomen.

Excuses

- Het kabinet heeft eerder reeds diepe spijt en berouw uitgesproken over hoe Nederland is omgegaan met de menselijke waardigheid tijdens het slavernijverleden en betreurt ten zeerste dat slavernij deel uitmaakt van onze geschiedenis.
- In het plenair debat over Institutioneel Racisme op 1 juli 2020 heeft de premier aangegeven dat het kabinet de vraag over excuses voor het slavernijverleden een gerechtvaardigde discussie vindt, en stelde hij zich bewust te zijn van het feit dat er veel mensen zijn die er baat bij zouden hebben als het kabinet die stap zou nemen.
- De premier stelde dat het kabinet na zorgvuldige weging van de verschillende argumenten besloten heeft dit toch niet te doen. Met als belangrijkste argumenten daarvoor dat excuses het risico dragen de samenleving te polariseren in plaats van een aanleiding vormen voor dialoog en verbinding, het feit dat dit in de geschiedenis zo ver terug ligt en dat het ten tijde van de slavernij ging om een ander staatsbestel.

Docnr22

From: "512e" "
Sent: Thu, 29 Jul 2021 08:42:30 +0100
To: "512e" <512e@minbzk.nl>
Cc: "512e" <512e@minbzk.nl>
Subject: RE: Concept startnotitie veldverkenning nationaal onderzoek slavernijverleden
Attachments: 2021-07-29 Startnotitie veldverkenning nationaal onderzoek slavernijverleden.docx

Dag 512e

Dank voor de aanvullingen. Ik heb een aantal aanpassingen gedaan, ook in de volgorde van de kopjes.

Groeten,

Van: 512e <512e@minbzk.nl>

Verzonden: woensdag 28 juli 2021 15:01

Aan: 512e <512e@minbzk.nl>

CC: 512e <512e@minbzk.nl>

Onderwerp: RE: Concept startnotitie veldverkenning nationaal onderzoek slavernijverleden

Ha 512e

Ik stel voor onszelf nog een aantekening op met brede lijnen in debat/interpretatie.

Groet,

512e

Van: 512e <512e@minbzk.nl>

Verzonden: woensdag 28 juli 2021 11:28

Aan: 512e <512e@minbzk.nl>

CC: 512e <512e@minbzk.nl>

Onderwerp: Concept startnotitie veldverkenning nationaal onderzoek slavernijverleden

Dag 512e

Bijgaand een eerste opzetje voor een startnotitie voor het veldonderzoek. Ik heb hierbij gebruik gemaakt van een template startnotitie onderzoek die ik eerder eens van 512e gekregen heb. Heb ik ook bijgevoegd ter referentie.

Misschien goed om eerst zelf even nog wat slagen te slaan op de notitie en die dan ook te delen met 512e

Groeten,

512e

Docnr23

From: "5.1.2.e." <5.1.2.e@gmail.com>
Sent: Thu, 29 Jul 2021 11:35:06 +0100
To: "5.1.2.e." <5.1.2.e@minbzk.nl>
Cc: "5.1.2.e." <5.1.2.e@minbzk.nl>
Subject: Re: ontbrekend document
Attachments: 2021.05.26 Verslag Dialooggroep.pdf, ATT00001.htm

Dag 5.1.2.e,

Mijn excuses, dat is slordig. Ik gebruikte het format van een eerdere vergadering voor het maken van verslag van de volgende vergadering, daar moet het mis gegaan zijn en vervolgens met naamgeving.

Hierbij het juiste bestand. Ik zal het ook wel even uploaden naar de gezamenlijke ruimte.

Ik hoop dat het verder in orde is, maar anders hoor ik het natuurlijk graag van je.

Met vriendelijke groeten,

5.1.2.e.

Docnr24

From: "5.1.2.e."
Sent: Thu, 5 Aug 2021 12:20:16 +0100
To: "5.1.2.e." <5.1.2.e@minbzk.nl>; "5.1.2.e." <5.1.2.e@minbzk.nl>; "5.1.2.e." <5.1.2.e@minbzk.nl>
Subject: Kort verslag overleg Minister BZK-adviescollege dialooggroep slavernijverleden 20 april
Attachments: Kort verslag overleg Minister BZK-adviescollege dialooggroep slavernijverleden 20 april.docx

Hi allen,

Mogelijk hebben jullie deze al, maar voor de zekerheid hierbij,

Groet,

5.1.2.e.

Kort verslag overleg Minister BZK- adviescollege dialooggroep slavernijverleden op 20 april

Deelnemers:

- Voltallig adviescollege m.u.v [5.1.2e] + voltallige ondersteuning
- BZK: [5.1.2e]

MBZK bedankt de voorzitter en het adviescollege voor de inzet van de afgelopen periode en geeft aan er veel begrip voor te hebben dat de coronatijd het werk moeilijk maakt.

De voorzitter Dagmar Oudshoorn geeft aan de hand van enkele sheets een presentatie (zie bijgevoegde presentatie).

Aandachtspunt is het Caribisch deel van het koninkrijk. Er worden nu gesprekken gevoerde met de coördinatoren van de eilanden en de gezagen. De situatie is per eiland verschillend. Dat geldt ook voor de Covid-situatie. Die is op dit moment bv op Curaçao heftig.

Het idee is om op 1 juli 2021 het rapport van het adviescollege aan MBZK aan te bieden.

MBZK geeft aan dat het plan van aanpak goed en inspirerend klinkt. Ook de verbreding en het panel met de thermometer zijn goede ideeën. Vanuit BZK is budget beschikbaar gesteld. MBZK hoopt dat er voldoende tijd is om de trajecten en het rapport uiterlijk 1 juli af te ronden.

De voorzitter geeft aan dat het inderdaad een snelkookpan is, maar dat er ook al veel gesprekken zijn gevoerd en dat het ook gaat om het opwerken van ontwikkelingen die al langer lopen. [5.1.2e] [5.1.2e] vult aan dat er met verschillende maatschappelijke stakeholders is gesproken, waaronder het NiNsee en dat het adviescollege kan aansluiten bij wat er al loopt. Het blijft ook een langer lopende beweging. Het stopt niet bij dialogen van het adviescollege.

MBZK beaamt dat laatste. Dit onderwerp is niet klaar na het rapport. Gisteren heeft zij ook gesproken met de wethouder van Rotterdam en ook daar zijn ze actief met dit onderwerp bezig.

[5.1.2e] voegt daaraan toe dat het traject van het adviescollege een uitdaging is. Het is belangrijk om te erkennen wat er is gebeurd, maar men moet niet verwachten dat het rapport van het adviescollege een integraal beeld geeft. Alles wat gebeurt en is gebeurd, kan niet in 1 x worden samengebracht in dit rapport.

De voorzitter vermeldt dat het adviescollege ook een gesprekken gaat voeren met de wethouders van Amsterdam en Rotterdam en dat [5.1.2e] met Vlissingen heeft gesproken.

MBZK herhaalt dat zij positief is over wat het adviescollege op dit moment doet en ziet dit als een stap naar het herdenkingsjaar 2023. En vraagt of het adviescollege nog iets nodig heeft van BZK.

De voorzitter merkt op dat de situatie op de eilanden in het Caribisch deel van het Koninkrijk aandacht behoeft. Daar speelt een bredere discussie. Men vindt een dialoog goed, maar er zitten wel nog "lagen" onder. Dit zou ook iets voor de RMR kunnen zijn.

MBZK ziet dit als een terecht punt voor BZK om mee te nemen (**actie**).

Op het herdenkingsjaar wordt in het gesprek nog teruggekomen. MBZK geeft aan dat het volgens haar nog geen officieel jubileumjaar is, maar dat het aan de orde is geweest in het plenair debat over racisme op 1 juli, waar ook bv gesproken is over een nationaal coördinator discriminatie en een staatscommissie racisme. [5.1.2e] vult aan dat er tijdens dat debat een motie is ingediend over het herdenkingsjaar 2023. De MP heeft die motie aanvaard en de motie is aangenomen. Op dit moment ligt die motie bij het ministerie van AZ en niet bij BZK.

From: [REDACTED]
Sent: Fri, 6 Aug 2021 10:25:26 +0100
To: "[512e...]" <[512e...@minbzk.nl]>; "[512e...]" <[512e...@minbzk.nl]>;
"[512e...]" <[512e...@minvws.nl]>; "[512e...]" <[512e...@minjenv.nl]> <[512e...@minjenv.nl]>; "[512e...]" <[512e...@minvws.nl]>; "[512e...]" <[512e...@minszw.nl]>; "[512e...]" <[512e...@minbzk.nl]>;
<[512e...@minbzk.nl]>; "[512e...]" <[512e...@minjenv.nl]> <[512e...@minjenv.nl]>; "[512e...]" <[512e...@minbzk.nl]>;
"[512e...]" <[512e...@minszw.nl]>; "[512e...]" <[512e...@minszw.nl]>; "[512e...]" <[512e...@minbzk.nl]>;
<[512e...@minbzk.nl]>; "[512e...]" <[512e...@minbzk.nl]>; "[512e...]" <[512e...@minszw.nl]>;
"[512e...]" <[512e...@minocw.nl]>; "[512e...]" <[512e...@minbzk.nl]>; "[512e...]" <[512e...@minocw.nl]>;
<[512e...@minbzk.nl]>; "[512e...]" <[512e...@minbzk.nl]>; "[512e...]" <[512e...@minjenv.nl]>;
<[512e...@minjenv.nl]>; "[512e...]" <[512e...@minocw.nl]> <[512e...@minocw.nl]>; "[512e...]" <[512e...@minszw.nl]>;
Cc: "[512e...]" <[512e...@minbzk.nl]>; "[512e...]" <[512e...@minocw.nl]> <[512e...@minocw.nl]>;
"[512e...]" <[512e...@minjenv.nl]> <[512e...@minjenv.nl]>; "[512e...]" <[512e...@minszw.nl]>; "[512e...]" <[512e...@minjenv.nl]>;
"[512e...]" <[512e...@minocw.nl]> <[512e...@minocw.nl]>; "[512e...]" <[512e...@minszw.nl]>;
Subject: IDOA: update slavernijverleden

Beste allemaal,

Tijdens het afgelaste IDOA van 19 juli zou ik jullie een overzicht geven van zaken die spelen rondom (de omgang met) het slavernijverleden. In plaats daarvan doe ik dat nu per mail, zodat we op 30 augustus het gesprek verder kunnen voeren.

Tussen 1 juli 2020-1 juli 2021 was het onafhankelijke Adviescollege dialooggroep slavernijverleden actief. Het Adviescollege heeft, in opdracht van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, een dialoog georganiseerd over het slavernijverleden en de doorwerking daarvan in de hedendaagse samenleving, gericht op een bredere erkenning en inbedding van dit gedeelde verleden. De dialoog was gericht op het trans-Atlantisch slavernijverleden en op de Nederlandse samenleving in haar geheel, inclusief het Caribisch deel van het Koninkrijk. Ook is het Adviescollege gevraagd om te adviseren over de aangehouden Motie Nicolaï (Eerste Kamer) over o.a. het aanmerken van slavernij en slavenhandel als misdaad tegen de menselijkheid.

Op 1 juli 2021 presenteerde het Adviescollege dialooggroep slavernijverleden zijn rapport van bevindingen, getiteld 'Ketenen van het verleden'. In het rapport doet het Adviescollege aanbevelingen over erkenning, excuses en herstel van het slavernijverleden, en over de motie Nicolaï.

Als opdrachtgever van het Adviescollege dialooggroep slavernijverleden is BZK/Democratie de trekker van de kabinetsreactie op het adviesrapport. Gezien de breedte van het thema en de aanbevelingen uit het rapport is betrokkenheid van verschillende andere departementen gewenst en noodzakelijk.

Rondom de presentatie van het rapport 'Ketenen van het verleden' was sprake van een aantal maatschappelijke en politieke initiatieven die aansluiten bij de aanbevelingen in het rapport, en die meegenomen moeten worden in de kabinetsreactie:

- Eind juni 2021 riepen de G4 het kabinet op tot een nationaal onderzoek koloniaal en slavernijverleden en een nationale dag ter herdenking van het slavernijverleden. In reactie heeft MBZK de TK laten weten in de kabinetsreactie ook in te gaan op deze lobbybrief.
- Rond dezelfde tijd ondertekenden meer dan 60.000 mensen een petitie (geïnitieerd door FunX, The Black Archives en Stichting Nederland Wordt Beter) die het kabinet verzoekt van 1 juli een nationale vrije dag te maken en excuses te maken voor het slavernijverleden.
- Op 8 juli 2021 werd de Motie Ceder c.s. over een onafhankelijke nationaal onderzoek naar het slavernijverleden aangenomen, die de regering verzoekt om uiterlijk in januari 2023 de uitkomsten van een onafhankelijk nationaal onderzoek naar het slavernijverleden te presenteren. De voorbereidingen voor dit onderzoek zijn gestart; in september vindt een veldverkenning plaats om de onderzoeksvervraag aan te scherpen (dit ook in samenhang met het onderzoek dat het Adviescollege adviseert).

- In 2020 is de Motie Klaver/Jetten over herdenkingsjaar 2023 aangenomen, die de regering verzoekt van het jaar 2023 een herdenkingsjaar te maken waarin de afschaffing van de slavernij, 150 jaar geleden, wordt herdacht. MBZK heeft tijdens haar toespraak bij de Nationale Herdenking Slavernijverleden op 1 juli 2021 aangegeven dat het een groots en waardig herdenkingsjaar moet worden. 5.1.2.i

5.1.2.i

5.1.2.j

- Met verschillende aanbevelingen uit het adviesrapport zijn bij uitvoering kosten gemoeid. Ook het nationale onderzoek en de invulling van het herdenkingsjaar brengen aanzienlijke kosten met zich mee. 5.1.2.k

5.1.2.k

- Ondertussen is ook een Wob-verzoek van NRC ontvangen over het werk van het Adviescollege dialooggroep slavernijverleden.

Zoals jullie zien staat ons veel te doen op dit thema de komende tijd. Ik kijk er naar uit hierop met jullie (en collega's van AZ, BZ, FIN en VWS) samen te werken.

Hartelijke groet en een fijn vervolg van de zomer,

5.1.2.e

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

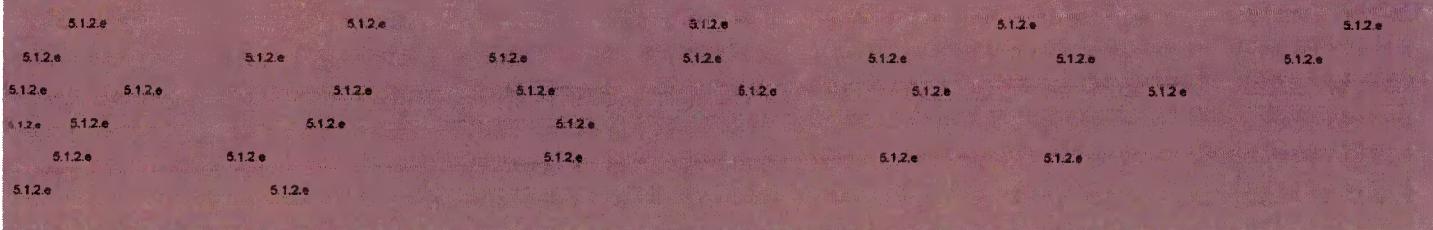
DGBRW/ Directie Democratie en Bestuur

Bezoekadres: Turfmarkt 147, Den Haag

Postadres: Postbus 20011, 2500 EA Den Haag

tel: 5.1.2.e

4.1.4 5.1.2.e

4.1.4

4.1.4

5.1.2.e

4.1.4 5.1.2.e

Docnr27

From: "5.1.2.e" "
Sent: Thu, 12 Aug 2021 08:10:00 +0100
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@minbzk.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@minbzk.nl>;
"5.1.2.e" <5.1.2.e@minbzk.nl>
Subject: RE: Meerstemmingheid slavernijverleden

Dat lijkt me inderdaad een mooie toevoeging aan de notitie.

Wat betreft het onderzoek, ik denk inderdaad dat het van belang is deze groepen in ieder geval zichtbaar te maken.

Groeten,

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@minbzk.nl>
Verzonden: donderdag 12 augustus 2021 08:32
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@minbzk.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@minbzk.nl>; 5.1.2.e
<5.1.2.e@minbzk.nl>
Onderwerp: RE: Meerstemmingheid slavernijverleden

Dag allemaal,

Groeten

Verzonden met BlackBerry Work(www.blackberry.com)

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@minbzk.nl>
Verzonden: 11 aug. 2021 10:19
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@minbzk.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@minbzk.nl>; 5.1.2.e
<5.1.2.e@minbzk.nl>
Onderwerp: RE: Meerstemmingheid slavernijverleden

Dag allen,

In vervolg op onderstaande link, gisteren in Parool ook een opiniestuk dat aandacht vraagt voor contractarbeid. Dit vond in Suriname plaats na de afschaffing van de slavernij: [Opinie: 'Vergeet de contractarbeid door koelies niet, ook dat is het slavernijverleden' | Het Parool](#)

Groeten,

Van: [REDACTED]

Verzonden: maandag 9 augustus 2021 09:10

Aan: [REDACTED] <[REDACTED>@minbzk.nl>; [REDACTED] <[REDACTED>@minbzk.nl>; [REDACTED]<[REDACTED>@minbzk.nl>

Onderwerp: Meerstemmingheid slavernijverleden

Dag allen,

Hadden jullie dit artikel in Parool al gezien: Zij maakt zich sterk voor inheemse Surinamers: 'Onze bescheidenheid werkt in ons nadeel'. | Het Parool gaat over slavernijverleden inheemse bevolking, dat in dezelfde periode plaats vond als trans-Atlantisch slavernijverleden.

Groeten,

[REDACTED]

From: "512e" "
Sent: Fri, 13 Aug 2021 09:17:37 +0100
To: "512e" "<512e> @minbzk.nl; "512e" "<512e> @minbzk.nl; "512e" "<512e> @minbzk.nl;
"512e" "<512e> @minbzk.nl; "512e" "<512e> @minbzk.nl; "512e" "<512e> @minbzk.nl; "512e" "<512e> @minbzk.nl;
Cc: "512e" "<512e> @minbzk.nl; "512e" "<512e> @minbzk.nl; "512e" "<512e> @minbzk.nl;
Subject: N.a.v. clusteroverleg: update slavernijverleden

Ha allen,

Zoals afgesproken in het clusteroverleg zou ik jullie per mail even 'bijpraten' over wat er speelt op het slavernijverleden. Bij deze:

Tussen 1 juli 2020-1 juli 2021 was het onafhankelijke Adviescollege dialooggroep slavernijverleden actief. Het Adviescollege heeft, in opdracht van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, een dialoog georganiseerd over het slavernijverleden en de doorwerking daarvan in de hedendaagse samenleving, gericht op een bredere erkenning en inbedding van dit gedeelde verleden. De dialoog was gericht op het trans-Atlantisch slavernijverleden en op de Nederlandse samenleving in haar geheel, inclusief het Caribisch deel van het Koninkrijk. Ook is het Adviescollege gevraagd om te adviseren over de angehouden Motie Nicolaï (Eerste Kamer) over o.a. het aanmerken van slavernij en slavenhandel als misdaad tegen de menselijkheid. Op 1 juli 2021 presenteerde het Adviescollege dialooggroep slavernijverleden zijn rapport van bevindingen, getiteld 'Ketenen van het verleden'. In het rapport doet het Adviescollege aanbevelingen over erkenning, excuses en herstel van het slavernijverleden, en over de motie Nicolaï.

Als opdrachtgever van het Adviescollege dialooggroep slavernijverleden is ons cluster de trekker van de kabinetsreactie op het adviesrapport. Gezien de breedte van het thema en de aanbevelingen uit het rapport is betrokkenheid van verschillende andere departementen gewenst en noodzakelijk. Rondom de presentatie van het rapport 'Ketenen van het verleden' was sprake van een aantal maatschappelijke en politieke initiatieven die aansluiten bij de aanbevelingen in het rapport, en die meegenomen moeten worden in de kabinetsreactie:

- Eind juni 2021 riepen de G4 het kabinet op tot een nationaal onderzoek koloniaal en slavernijverleden en een nationale dag ter herdenking van het slavernijverleden. In reactie heeft MBZK de TK laten weten in de kabinetsreactie ook in te gaan op deze lobbybrief.
- Rond dezelfde tijd ondertekenden meer dan 60.000 mensen een petitie (geïnitieerd door FunX, The Black Archives en Stichting Nederland Wordt Beter) die het kabinet verzoekt van 1 juli een nationale vrije dag te maken en excuses te maken voor het slavernijverleden.
- Op 8 juli 2021 werd de Motie Ceder c.s. over een onafhankelijke nationaal onderzoek naar het slavernijverleden aangenomen, die de regering verzoekt om uiterlijk in januari 2023 de uitkomsten van een onafhankelijk nationaal onderzoek naar het slavernijverleden te presenteren. De voorbereidingen voor dit onderzoek zijn gestart; in september vindt een veldverkenning plaats om de onderzoeksfrage aan te scherpen (dit ook in samenhang met het onderzoek dat het Adviescollege adviseert).
- In 2020 is de Motie Klaver/Jetten over herdenkingsjaar 2023 aangenomen, die de regering verzoekt van het jaar 2023 een herdenkingsjaar te maken waarin de afschaffing van de slavernij, 150 jaar geleden, wordt herdacht. MBZK heeft tijdens haar toespraak bij de Nationale Herdenking Slavernijverleden op 1 juli 2021 aangegeven dat het een groots en waardig herdenkingsjaar moet worden.
- Het Wob-besluit wordt in september openbaar; mogelijk volgen er dan een aantal publicaties over het werk van het Adviescollege.

Groeten en alvast een fijn weekend,

512e

512e

512e

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
DGBRW/ Directie Democratie en Bestuur
Bezoekadres: Turfmarkt 147, Den Haag
Postadres: Postbus 20011, 2500 EA Den Haag
tel. [redacted]

Docnr29

From: "[REDACTED]"
Sent: Mon, 16 Aug 2021 11:16:02 +0100
To: "[REDACTED]" <[REDACTED]@minbzk.nl>
Cc: "[REDACTED]" <[REDACTED]@minbzk.nl>; "[REDACTED]" <[REDACTED]@minbzk.nl>; "[REDACTED]" <[REDACTED]@minbzk.nl>
Subject: Startnotitie veldverkenning onderzoek slavernijverleden
Attachments: 2021-08-02 Startnotitie veldverkenning nationaal onderzoek slavernijverleden v.2.docx

Dag [REDACTED]

Zoals in het teamoverleg besproken in de bijlage de startnotitie voor de veldverkenning voor het onderzoek nationaal slavernijverleden.

We spreken hier donderdag verder over.

Vriendelijke groet,

[REDACTED]

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Directie Democratie en Bestuur; DG Bestuur, Ruimte en Wonen
Postbus 20011 | 2500 EA | Den Haag
Turfmarkt 147 | 2511 DP | Den Haag

T [REDACTED]
www.rijksoverheid.nl
www.erkendetalen.nl

.....
ik werk ma, di, woe (ochtend) en do.

Docn34

From: "512e" "
Sent: Tue, 24 Aug 2021 14:58:05 +0100
To: "512e" <512e@minbzk.nl>; "512e" <512e@minbzk.nl>;
"512e" <512e@minbzk.nl>
Subject: RE: IDOA + stuurgroep en slavernijverleden

Ok. @512e als je ter voorbereiding nog even wilt sparren, schiet dan maar wat in de agenda.

Groet,

Van: 512e <512e@minbzk.nl>

Verzonden: dinsdag 24 augustus 2021 14:35

Aan: 512e <512e@minbzk.nl>; 512e <512e@minbzk.nl>; 512e <512e@minbzk.nl>

Onderwerp: RE: IDOA + stuurgroep en slavernijverleden

Yes. Doe ik!

Gr, 512e

Van: 512e <512e@minbzk.nl>

Verzonden: dinsdag 24 augustus 2021 14:34

Aan: 512e <512e@minbzk.nl>; 512e <512e@minbzk.nl>; 512e <512e@minbzk.nl>

Onderwerp: RE: IDOA + stuurgroep en slavernijverleden

Is gewoon niveau beleidsmedewerkers als ik het goed heb. Dan kan 512e eea toelichten.

512e had al een aantal stukken gedeeld met CZW en ik had 512e ook al gemaild.

@512e misschien goed als jij dit nog even nagaat? Dan kunnen we even kijken wat er verder nog ontbreekt in de voorbereiding en dat deze week verder aanvullen.

Van: 512e <512e@minbzk.nl>

Verzonden: dinsdag 24 augustus 2021 14:31

Aan: 512e <512e@minbzk.nl>; 512e <512e@minbzk.nl>; 512e <512e@minbzk.nl>

Onderwerp: RE: IDOA + stuurgroep en slavernijverleden

Lijkt mij prima als 512e dat doet of is vertegenwoordiging op niveau hoofden?

Van: 512e <512e@minbzk.nl>

Verzonden: dinsdag 24 augustus 2021 14:30

Aan: 512e <512e@minbzk.nl>; 512e <512e@minbzk.nl>; 512e <512e@minbzk.nl>

Onderwerp: RE: IDOA + stuurgroep en slavernijverleden

Neem jij deel aan het IDOA 512e? 512e zal in ieder geval aanschuiven, ik ben zelf maandag niet aan het werk.;

Groeten,

512e

Van: 512e <512e@minbzk.nl>

Verzonden: dinsdag 24 augustus 2021 14:29

Aan: 512e <512e@minbzk.nl>; 512e <512e@minbzk.nl>; 512e <512e@minbzk.nl>

<5.1.2.e> @minbzk.nl>

Onderwerp: FW: IDOA + stuurgroep en slavernijverleden

Bereiden jullie IDOA verder voor?

Groet,

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e> @minbzk.nl>

Verzonden: dinsdag 24 augustus 2021 13:10

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e> @minbzk.nl>

CC: 5.1.2.e <5.1.2.e> @minbzk.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e> @rijksoverheid.nl>; 5.1.2.e

<5.1.2.e> @minbzk.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e> @minbzk.nl>; 5.1.2.e

<5.1.2.e> @minbzk.nl>

Onderwerp: RE: IDOA + stuurgroep en slavernijverleden

PS ik vergeet nog iets: vraag of dit via IDOA/ Stuurgroep moet is primair aan stuurgroep en niet aan IDOA. Als ik
5.1.2.e heb gesproken morgen zal ik evn terugmelden wat het resultaat is.

Verzonden met BlackBerry Work

(www.blackberry.com)

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e> @minbzk.nl>

Datum: dinsdag 24 aug. 2021 1:07 PM

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e> @minbzk.nl>

Kopie: 5.1.2.e <5.1.2.e> @minbzk.nl>, 5.1.2.e <5.1.2.e> @rijksoverheid.nl>, 5.1.2.e

<5.1.2.e> @minbzk.nl>, 5.1.2.e <5.1.2.e> @minbzk.nl>, 5.1.2.e

<5.1.2.e> @minbzk.nl>

Onderwerp: RE: IDOA + stuurgroep en slavernijverleden

5.1.2.e

Ik ben het eens met de gekozen insteek. Heb dit ook nog zelf even met 5.1.2.e besproken en die is ook akkoord (maar dat wist je misschien al). Mijn voorstel is dat ik dit morgen met 5.1.2.e bespreek in onze voorbesprekking van de stuurgroep van volgende week.

Voorbereiding van het IDOA kan vanaf volgende week met 5.1.2.e. Als er deze week nog zaken in gang gezet moeten worden, graag even met 5.1.2.e contact. Ik cc 5.1.2.e even omdat hij weet of er nog andere mensen zijn in het discriminatiecluster die hierin kunnen bijspelen.

Groet 5.1.2.e

Verzonden met BlackBerry Work

(www.blackberry.com)

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e> @minbzk.nl>

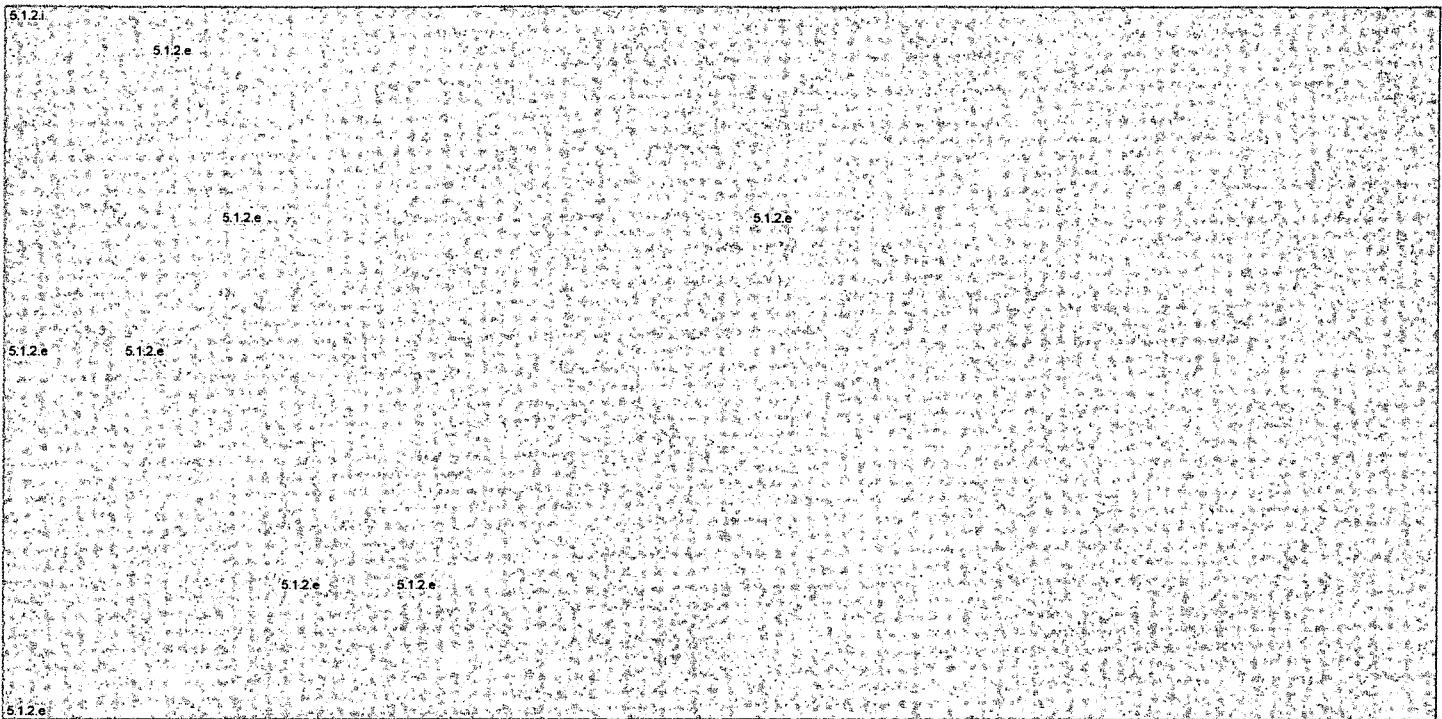
Datum: maandag 23 aug. 2021 3:05 PM

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e> @minbzk.nl>

Kopie: 5.1.2.e <5.1.2.e> @minbzk.nl>

Onderwerp: IDOA + stuurgroep en slavernijverleden

Beste 5.1.2.e

Docnr37

From: "5.1.2e@minbzk.nl"
Sent: Wed, 25 Aug 2021 10:40:14 +0100
To: "5.1.2e@minbzk.nl" <5.1.2e@minbzk.nl>
Subject: fiche opzet
Attachments: Fiche_visie op omgang slavernijverleden_RK.docx

Hoi [5.1.2e]

Hierbij alvast opzetje voor fiche, waarbij ik het eerste deel heb herschreven (andere delen volgen nog). Zal ongetwijfeld nog aan geschaafd moeten worden, maar ik heb geprobeerd om de samenhang te onderstrepen. We hebben het er (morgen) wel over. Benieuwd naar je suggesties!

Gr,

[5.1.2e]

Docnr39

From: "5.12.6" [REDACTED]
Sent: Thu, 26 Aug 2021 07:40:19 +0100
To: "5.12.6" <5.12.6@minbzk.nl>; "5.12.6" <5.12.6@minbzk.nl>
Subject: RE: Nota PO M: richting slavernijverleden

Dank, ik was uitgegaan van eerdere annotaties op het dossier.

Groeten,

Van: 5.12.6 <5.12.6@minbzk.nl>

Verzonden: woensdag 25 augustus 2021 14:22

Aan: 5.12.6 <5.12.6@minbzk.nl>; 5.12.6 <5.12.6@minbzk.nl>

Onderwerp: RE: Nota PO M: richting slavernijverleden

Prima, pak ik dit nog even op (en dank voor delen voorbeeld).

Gr, 5.12.6

Van: 5.12.6 <5.12.6@minbzk.nl>

Verzonden: woensdag 25 augustus 2021 13:50

Aan: 5.12.6 <5.12.6@minbzk.nl>; 5.12.6 <5.12.6@minbzk.nl>

Onderwerp: RE: Nota PO M: richting slavernijverleden

Zie mijn toevoegingen. Annotatie voor 5.12.6 is veel te lang. Moet echt de beslispunten bevatten en hele korte toelichting. Kijk naar eerdere annotaties PO's.

Groet,

Van: 5.12.6 <5.12.6@minbzk.nl>

Verzonden: woensdag 25 augustus 2021 10:04

Aan: 5.12.6 <5.12.6@minbzk.nl>; 5.12.6 <5.12.6@minbzk.nl>

Onderwerp: RE: Nota PO M: richting slavernijverleden

5.12.6 en 5.12.6

Nav ons overleg met FEZ gisteren de notitie voor 5.12.6 nog wat aangepast. Volgens mij zijn we compleet zo. Ik zal de stukken morgenochtend de lijn in doen, eventuele opmerkingen kan ik morgen nog verwerken.

@5.12.6 goed om even te sparren met 5.12.6 over de voorbereiding van het IDOA en ook de voorbereiding voor dg-stuurgroep denk ik. 5.12.6 De notitie voor 5.12.6 kan je voor een deel wel hergebruiken in de voorbereiding voor de dg-stuurgroep, samen met de terugkoppeling uit het PO met de minister (hier eventueel even actief achteraan gaan als we zelf niet aanschuiven).

Groeten,

Van: 5.12.6

Verzonden: dinsdag 24 augustus 2021 14:20

Aan: 5.12.6 <5.12.6@minbzk.nl>; 5.12.6 <5.12.6@minbzk.nl>

Onderwerp: RE: Nota PO M: richting slavernijverleden

Dag allen,

Dank voor de (telefonische) input. Ik heb deze verwerkt en in de bijlage de meest recente versie van de nota en ook een notitie voor 5.12.6 voor het PO (@5.12.6 ik weet niet of jij of een van ons daar ook bij aansluit?).

Heb de vraag aan M met betrekking tot het herdenkingsjaar iets aangepast. Gevraagd in te stemmen met een meerstemming scenario en voorkeur uit te spreken voor een kort of lang scenario. Zie ook kader beslispunt 3.

In de notitie wat uitgebreidere informatie over de opzet van herdenkingsjaar en onderzoek. Financiële overwegingen pas ik eventueel nog aan na ons overleg met FEZ vanmiddag.

Als er nog aanvullingen/andere overwegingen zijn hoor ik het graag.

Groeten,

[5.1.2e]

Van: [5.1.2e]

Verzonden: dinsdag 24 augustus 2021 09:00

Aan: [5.1.2e] <[5.1.2e]@minbzk.nl>; [5.1.2e] <[5.1.2e]@minbzk.nl>

Onderwerp: RE: Nota PO M: richting slavernijverleden

[5.1.2e]

Eens, ik vond m ook wat aan de lange kant. Ik zal ook een aanzet doen voor een gespreksannotatie voor [5.1.2e] voor het PO met de minister, met daarin de aanvullende info. In de bijlage vast de aangepaste nota. De gespreksnotitie volgt later vandaag.

Groeten,

[5.1.2e]

Van: [5.1.2e] <[5.1.2e]@minbzk.nl>

Verzonden: maandag 23 augustus 2021 21:41

Aan: [5.1.2e] <[5.1.2e]@minbzk.nl>; [5.1.2e] <[5.1.2e]@minbzk.nl>

Onderwerp: RE: Nota PO M: richting slavernijverleden

Ha [5.1.2e]

Dank voor deze aanzet. Ik vind de nota nog wel lang en daardoor ook nog niet duidelijk voor de minister wat wij aan haar vragen. Alle praktische details zoals opzet onderzoek, onderzoek team of financiën zou ik weg laten. Dat kunnen we altijd nog mondeling in het PO toelichten. Ik zou in de nota twee adviezen voorleggen 1) hoe we onderzoek zien, 2) hoe we insteek 2023 zien.

Groet,

[5.1.2e]

Van: [5.1.2e] <[5.1.2e]@minbzk.nl>

Verzonden: maandag 23 augustus 2021 16:18

Aan: [5.1.2e] <[5.1.2e]@minbzk.nl>; [5.1.2e] <[5.1.2e]@minbzk.nl>

CC: [5.1.2e] <[5.1.2e]@minbzk.nl>

Onderwerp: Nota PO M: richting slavernijverleden

Dag allen,

Ik heb in het onderstaande overzicht van [5.1.2e] even wat duidelijker wat actiehouders toegevoegd.

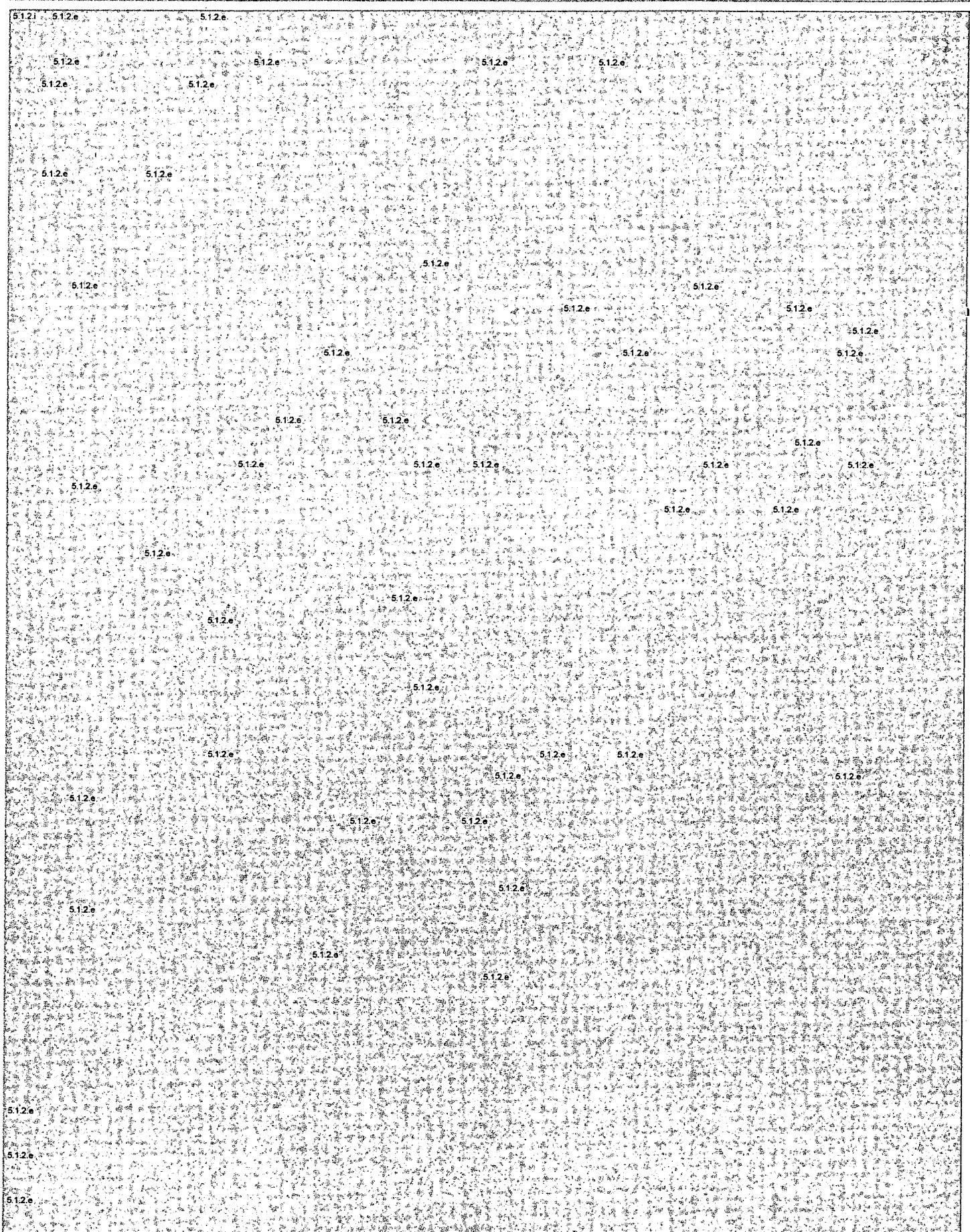
[5.1.2e] was al bezig was met een nota in het kader van het PO met de minister. In de bijlage een nieuwe versie van deze nota met wat aanvullingen vanuit mij. Ik heb ook wat tussenkopjes aangebracht zodat het duidelijk is wanneer het over het onderzoek en wanneer over het slavernijverleden gaat.

@[5.1.2e] en [5.1.2e] Zouden jullie mee kunnen lezen met deze versie van de nota? Zal denk ik uiterlijk donderdag in de lijn moeten zitten.

Ik zal later deze week in het PvA kabinetsreactie ook de voorgeschiedenis nog wat toelichten.

Groeten,

[5.1.2e]

DGBRW/ Directie Democratie en Bestuur

Bezoekadres: Turfmarkt 147, Den Haag

Postadres: Postbus 20011, 2500 EA Den Haag

tel: 512.e. [redacted]

Docnr40

From: "512e" [REDACTED]
Sent: Thu, 26 Aug 2021 11:21:19 +0100
To: "512e" [REDACTED]@minocw.nl; "512e" [REDACTED]@minocw.nl; "512e" [REDACTED]
<"512e" [REDACTED]@minocw.nl>; "512e" [REDACTED] <"512e" [REDACTED]@minszw.nl>; "512e" [REDACTED]
[REDACTED]@rijksoverheid.nl>; "512e" [REDACTED] <"512e" [REDACTED]@MINSZW.NL>
Cc: "512e" [REDACTED]@minocw.nl; "512e" [REDACTED]
<"512e" [REDACTED]@minbzk.nl>; "512e" [REDACTED] <"512e" [REDACTED]@minbzk.nl>
Subject: fiche slavernijverleden
Attachments: 2021-08-26 Fiche_visie op omgang slavernijverleden.docx

Beste collega's,

Vanuit DenB/slavernijverleden hebben wij een formatieve opgesteld waarin we een aantal beleidslijnen rondom het slavernijverleden bijeenbrengen. Graag horen wij of jullie nog opmerkingen en aanvullingen hebben. De financiële paragraaf volgt nog. Alvast dank voor jullie input!

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]

[REDACTED]

*****
Directie Democratie en Bestuur
Directoraat-Generaal Bestuur, Ruimte en Wonen
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Turfmarkt 147 | 2511 DP | Den Haag
Postbus 20011 | 2500 EA | Den Haag
Tel: 512e
Werkdagen: ma t/m do

Docnr41

From: "5.1.2e. [REDACTED]"
Sent: Tue, 31 Aug 2021 12:06:45 +0100
To: "5.1.2e. [REDACTED]" <5.1.2e. [REDACTED]@minbzk.nl>
Subject: notitie dg-stuurgroep
Attachments: Notitie_Dg-stuurgroep_02092021.docx

Hoi [REDACTED]

Zie jij kans voor een korte check op notitie voor dg-stuurgroep, voordat deze via [REDACTED] naar [REDACTED] gaat? Met [REDACTED]
overlegd dat [REDACTED] via het PO M voor nu voldoende op hoogte is. Waar nodig leveren we hem n.a.v. dg-stuurgroep achteraf
meer inkleuring. Dank!

Gr, [REDACTED]

Docnr42

From: "5.1.2e [REDACTED]"
Sent: Tue, 31 Aug 2021 13:40:43 +0100
To: "5.1.2e [REDACTED]" <5.1.2e [REDACTED]@minbzk.nl>
Cc: "5.1.2e [REDACTED]" <5.1.2e [REDACTED]@minbzk.nl>
Subject: notitie slavernijverleden dg-stuurgroep
Attachments: Notitie_slavernijverleden_Dg-stuurgroep_02092021.docx

Hoi 5.1.2e [REDACTED]

Bijgevoegd de notitie voor 5.1.2e [REDACTED] voor de dg-stuurgroep. Hangt uiteraard samen met de discussie gisteren in het IDOA over waarhoe dit te beleggen, maar volgens mij is het een goed idee om het op hoofdlijnen hier te beleggen voor coherent beleid en daar waar nodig op sub-thema's ambtelijk werkafspraken te maken (zoals het nu is). Maar leek me een beetje te ver gaan om dit allemaal in de notitie te zetten. Laat maar weten als je nog vragen hebt.

Groet,

5.1.2e [REDACTED]

Notitie: Ambtelijke inbedding slavernijverleden DG-stuurgroep 2 september

Agendapunt: Tijdens de DG-Stuurgroep van 2 september zal worden besproken waar het interdepartementale overleg rondom het slavernijverleden moet worden belegd.

Wij adviseren u:

- 5.1.21
-
-

Toelichting:

- Rondom het slavernijverleden spelen 3 beleidsvragen, waarvoor steeds interdepartementaal afstemming is vereist:
  - 1 kabinet/reactie op rapport Adviescollege dialooggroep slavernijverleden. BZK coördineert.
  - 2 uitvoering Motie-Ceder: nationaal onderzoek slavernijverleden. BZK coördineert.
  - 3 uitvoering Motie-Jetten/Klaver: herdenkingsjaar slavernijverleden 2023.

Docnr44

From: "512e" "
Sent: Wed, 1 Sep 2021 07:27:07 +0100
To: "512e" "<512e@minbzk.nl>; "512e"
<512e@minbzk.nl>; "512e" "<512e@minbzk.nl>
Subject: RE: Annotatie slavernijverleden voor PO MBZK 31 aug

Ha 512e

Dank voor terugkoppeling. Helder, kunnen we weer vooruit met onderzoek+herdenkingsjaar. Vraag me even af of nota M nog nodig is? Hebben volgens mij nu de antwoorden op de voornaamste vragen.

Groet,

512e

Van: 512e <512e@minbzk.nl>

Verzonden: dinsdag 31 augustus 2021 15:18

Aan: 512e <512e@minbzk.nl>; 512e <512e@minbzk.nl>; 512e
<512e@minbzk.nl>

Onderwerp: RE: Annotatie slavernijverleden voor PO MBZK 31 aug

Nav PO minister vandaag:

Onderzoek

Herdenkingsjaar

512e

121

Groet,

512e

Van: 512e <512e@minbzk.nl>

Verzonden: donderdag 26 augustus 2021 13:13

Aan: 512e <512e@minbzk.nl>

CC: 512e <512e@minbzk.nl>; 512e <512e@minbzk.nl>; 512e
<512e@minbzk.nl>

Onderwerp: RE: Annotatie slavernijverleden voor PO MBZK 31 aug

Dag [512e]

Zie aangepaste annotatie in de bijlage. Overigens zit er mbt het PO ook een nota in de lijn richting de minister.

Groeten,

[512e]

Van: [512e] <[512e]@minbzk.nl>

Verzonden: donderdag 26 augustus 2021 13:09

Aan: [512e] <[512e]@minbzk.nl>

CC: [512e] <[512e]@minbzk.nl>; [512e] <[512e]@minbzk.nl>; [512e]

<[512e]@minbzk.nl>

Onderwerp: RE: Annotatie slavernijverleden voor PO MBZK 31 aug

Dag [512e]

Veel dank! Mag ik nog een laatste verzoek doen? Zit 'm puur in de redactie. De minister krijgt jullie bijdrage te zien als onderdeel van de stukken voor het PO. De annotatie is nu opgeschreven als ware die alleen voor [512e] ("wij adviseren u om M te vragen", etc), terwijl het in feite ook de basis is voor de minister zelf tijdens het PO. Zou je nog even naar de redactie willen kijken zodat de annotatie daarbij past? Dus: "Wij adviseren u [M].een voorkeur uit te spreken", bijvoorbeeld.

Hartelijke groet,

[512e]

[512e]

**Bestuursadviesering | BO | Staf & Ondersteunende diensten
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties**

Turfmarkt 147 | 2511 DP | Den Haag

Postbus 20011 | 2500 EA| Den Haag

Tel: [512e]

[512e]@minbzk.nl

Van: [512e] <[512e]@minbzk.nl>

Verzonden: donderdag 26 augustus 2021 12:13

Aan: [512e] <[512e]@minbzk.nl>

CC: [512e] <[512e]@minbzk.nl>; [512e] <[512e]@minbzk.nl>; [512e]

<[512e]@minbzk.nl>

Onderwerp: Annotatie slavernijverleden voor PO MBZK 31 aug

Beste [512e]

In de bijlage de annotatie voor [512e] mbt het slavernijverleden voor het PO van 31 augustus met de minister. Nota voor M over het onderwerp zit in de lijn. Annotatie voor stuurgroep overleg op 2 september volgt nog apart.

Groeten,

[512e]

Vriendelijke groet,

[512e]

**Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Directie Democratie en Bestuur; DG Bestuur, Ruimte en Wonen**

Postbus 20011 | 2500 EA | Den Haag
Turfmarkt 147 | 2511 DP | Den Haag

T 612.0

www.rijksoverheid.nl

www.erkendetaLEN.nl

www.symposiumerKENDetaLEN.nl

Ik werk ma, di, woë (ochtend) en do.

Docnr46

From: [REDACTED]
Sent: Wed, 1 Sep 2021 08:51:55 +0100.
To: [REDACTED] <[REDACTED]@minbzk.nl>
Subject: RE: notitie slavernijverleden dg-stuurgroep

Mooi, lekker kort en krachtig.

Van: [REDACTED] <[REDACTED]@minbzk.nl>
Verzonden: woensdag 1 september 2021 09:09
Aan: [REDACTED] <[REDACTED]@minbzk.nl>
Onderwerp: FW: notitie slavernijverleden dg-stuurgroep

Ha [REDACTED]

Vergeten jou te cc-en. Dus zie bijgevoegd, zodat je ook op hoogte bent.

Gr, [REDACTED]
Van: [REDACTED]
Verzonden: dinsdag 31 augustus 2021 14:41
Aan: [REDACTED] <[REDACTED]@minbzk.nl>
CC: [REDACTED] <[REDACTED]@minbzk.nl>
Onderwerp: notitie slavernijverleden dg-stuurgroep

Hoi [REDACTED]

Bijgevoegd de notitie voor [REDACTED] voor de dg-stuurgroep. Hangt uiteraard samen met de discussie gisteren in het IDOA over waarhoe dit te beleggen, maar volgens mij is het een goed idee om het op hoofdlijnen hier te beleggen voor coherent beleid en daar waar nodig op sub-thema's ambtelijk werkafspraken te maken (zoals het nu is). Maar leek me een beetje te ver gaan om dit allemaal in de notitie te zetten. Laat maar weten als je nog vragen hebt.

Groet,

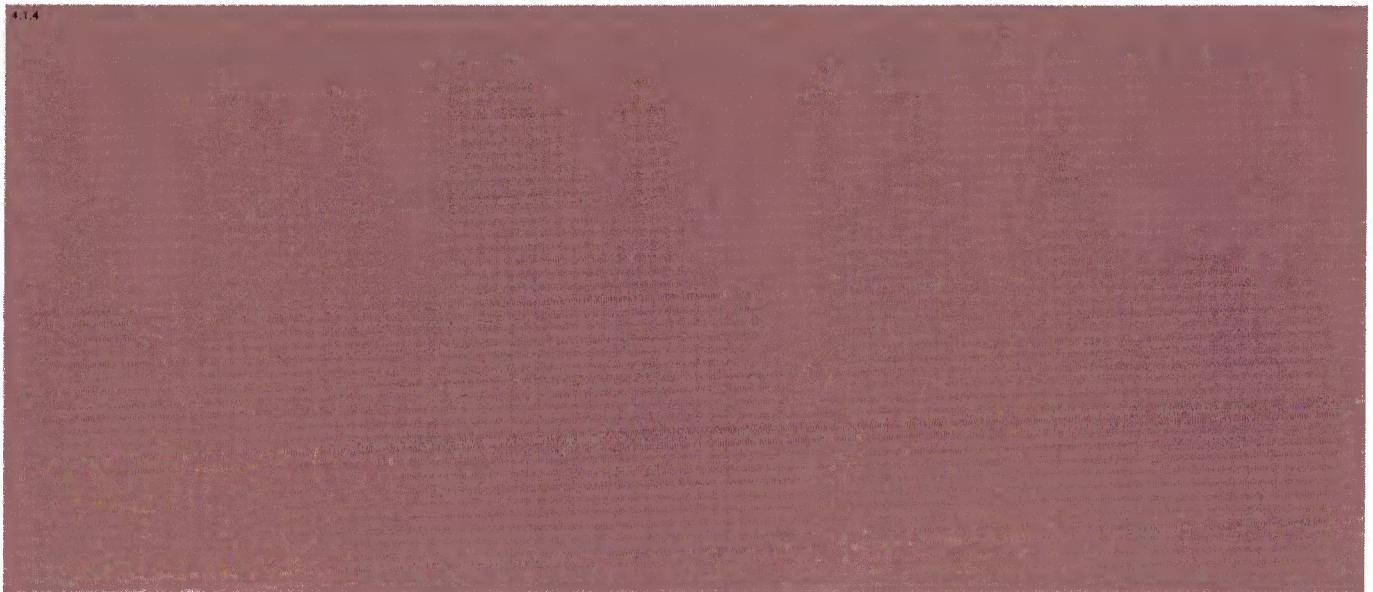
[REDACTED]

Docnr47

From: "512e" **Sent:** Wed, 1 ^{sep} 2021 09:45:31 +0100
To: "512e" <512e@minbzk.nl>
Subject: RE: factsheet

Goeie suggestie. Begreep van 512e dat het op max 1 a4 moet omdat het in breder dossier gaat. Dus even vraag of je kunt leven met deze aanpassing? Dan past het precies.

Gr, 512e

Van: 512e <512e@minbzk.nl>

Verzonden: woensdag 1 september 2021 10:06

Aan: 512e <512e@minbzk.nl>

Onderwerp: RE: factsheet

Dag 512e

Nog een aantal aanvullingen van mijn kant. Even nagaan of de tekst ook lekker loopt als deze uitgesproken wordt (soms worden er gewoon bladzijden uit dossiers gescheurd voor bewindspersonen die ze dan voor kunnen lezen).

Ik zou de definitieve versie ook nog even kort voorleggen aan 512e

On that note, als je keer de kans hebt betrokken te zijn bij een AO oid zeker doen. Hele ervaring!

Groeten,

512e

Van: 512e <512e@minbzk.nl>

Verzonden: woensdag 1 september 2021 09:49

Aan: 512e <512e@minbzk.nl>

Onderwerp: factsheet

Zie bijgevoegd!

Gr, 512e

Docnr48

From: "512e" "512e"
Sent: Wed, 1 512e 2021 10:14:59 +0100
To: "512e" <512e@minbzk.nl>; "512e" <512e@minbzk.nl>
Subject: RE: ACTIE - APB Uitvraag dossier MP - Deadline 6 september COB
Attachments: Factsheet APB_slavernijverleden_01092021.docx

Hoi 512e

Zie bijgevoegd onze factsheet. Laat maar weten als dit nog vragen oproept.

Hgr, 512e

Van: 512e <512e@minbzk.nl>
Verzonden: maandag 30 augustus 2021 16:53
Aan: 512e <512e@minbzk.nl>; 512e <512e@minbzk.nl>
Onderwerp: FW: ACTIE - APB Uitvraag dossier MP - Deadline 6 september COB
Urgentie: Hoog

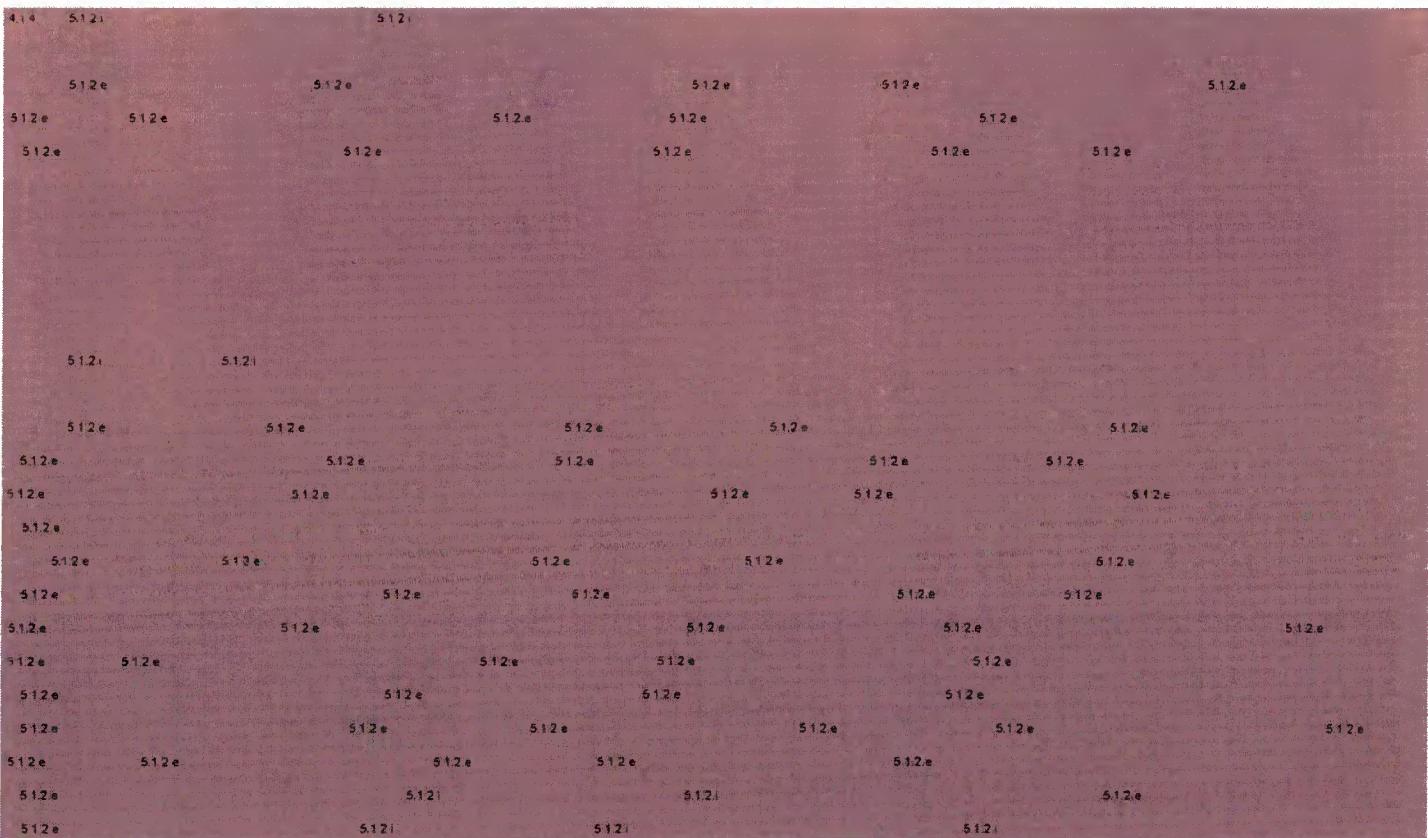
Hoi 512e en 512e

Deze week moeten de factsheets voor de algemene politieke beschouwingen aangeleverd worden. Mijn naam staat bij aanpak discriminatie (inclusief slavernijverleden). Zouden jullie 1 A4tje kunnen aanleveren in bijgevoegd format?

Dank!

Groeten,

512e

Factsheet APB – Slavernijverleden

- De doorwerking van het slavernijverleden is de afgelopen tijd inzet van maatschappelijk en politiek debat.
- In een lobbybrief riep de G4 op om 1 juli een nationale herdenkingsdag te maken.
- Op 1 juli bood de Gemeente Amsterdam formeel excuses aan voor de rol en het aandeel van het stadsbestuur in het slavernijverleden
- Op 1 juli 2021 publiceerde het Adviescollege Dialooggroep Slavernijverleden het adviesrapport ‘ketenen van het verleden’. Dit college was ingesteld door de minister van BZK met als doel een maatschappelijke dialoog over het slavernijverleden te organiseren.
- Het college adviseert o.a.: Nationale excuses bij wet, een nationale herdenkingsdag, een museum slavernijverleden, en een fonds ter bestrijding van de hedendaagse doorwerking van dit verleden.
- Het huidige kabinet heeft bij monde van MP Rutte aangegeven geen excuses aan te bieden. Een nieuw kabinet zal inhoudelijk reageren op de aanbevelingen van het Adviescollege.
- In reactie op de Motie-Ceder start het kabinet een nationaal onderzoek slavernijverleden, dat begin 2023 gereed moet zijn.
- Ook zal tijdens het herdenkingsjaar 2023 (Motie Jetten/Klaver) het slavernijverleden ‘groots en waardig’ worden herdacht (minister Ollongren, 1 juli-toespraak).
- De uitvoering van beide moties wordt nu ambtelijk voorbereid.

Docnr50

From: "5.12e" <5.12e>
Sent: Tue, 5 Oct 2021 20:27:37 +0100
To: "5.12e" <5.12e>
Cc: "5.12e" <5.12e>
Subject: Annotatie t.b.v. DG-overleg herdenkingsjaar
Attachments: 20211007 annotatie bij DG stuurgroep.docx

Dag [5.12e]

Hierbij tref je t.b.v. het DG-overleg over herdenkingsjaar 2023 a.s. donderdag een annotatie aan bij de notitie.
Mocht je nog vragen hebben, dan hoor ik het graag. Sowieso laat ik donderdagochtend even weten wat er uit het overleg van [5.12e] met FEZ is gekomen over eventuele beschikbare middelen vanuit BZK.

Hartelijke groet,

[5.12e]

[5.12e]

[5.12e]
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
DGBRW/ Directie Democratie en Bestuur
Bezoekadres: Turfmarkt 147, Den Haag
Postadres: Postbus 20011, 2500 EA Den Haag
tel: [5.12e]

Docnr52

From: [REDACTED]
Sent: Fri, 8 Oct 2021 19:22:52 +0100
To: [REDACTED] <[REDACTED]> @minbzk.nl; "[REDACTED]"@minbzk.nl; "[REDACTED]"@rijksoverheid.nl; "[REDACTED]"@minbzk.nl; "[REDACTED]"@minbzk.nl; "[REDACTED]"@minszw.nl; "[REDACTED]"@minszw.nl; "[REDACTED]"@minbzk.nl; "[REDACTED]"@minbzk.nl; "[REDACTED]"@minocw.nl; "[REDACTED]"@minocw.nl; "[REDACTED]"@minocw.nl; "[REDACTED]"@minaz.nl; "[REDACTED]"@minaz.nl; "[REDACTED]"@minbuza.nl; "[REDACTED]"@minbuza.nl; "[REDACTED]"@minocw.nl; "[REDACTED]"@minocw.nl; "[REDACTED]"@minjenv.nl; "[REDACTED]"@minjenv.nl; "[REDACTED]"@minbzk.nl; "[REDACTED]"@minbzk.nl; "[REDACTED]"@minbzk.nl
Subject: 25 oktober: overleg kabinet/reactie Dialooggroep Slavernijverleden
Attachments: 20210820 kabinet/reactie werkdocument.docx, 20211008 projectplan kabinet/reactie.docx

Beste allen,

Voor 25 oktober heb ik een overleg gepland om met elkaar de kabinet/reactie te bespreken op het rapport van bevindingen 'Keten van het verleden' van het Adviescollege Dialooggroep Slavernijverleden. Hierbij treffen jullie nadere informatie aan.

Het rapport bevat 11 aanbevelingen, variërend van juridische verankering van erkenning, excuses en herstel van het slavernijverleden; aanpassing van het onderwijscurriculum; een nationale herdenking slavernijverleden; de relaties binnen het Koninkrijk; het slavernijverleden in de Oost en in Suriname tot institutioneel racisme. Kortom: bijdragen van jullie allemaal zijn gewenst. Besloten is dat een reactie op dit rapport aan het volgende kabinet is.

Op 25 oktober zullen we een presentatie geven over het werk van het Adviescollege, de bredere context en gevoeligheden en met elkaar spreken over de mogelijke richting van de kabinet/reactie. Dit laatste blijft natuurlijk een uitdaging in formatietijd, maar hopelijk kunnen we met elkaar een voorlopige inschatting maken.

Dit geldt dan als kick-off om met elkaar een kabinet/reactie te schrijven. In bijgaand projectplan treffen jullie wat achtergrondinformatie, context en de beoogde planning aan. Mocht je zelf op 25 oktober verhinderd zijn, dan zou het fijn zijn als je voor vervanging kunt zorgen, zodat alle departementen vertegenwoordigd zijn.

In bijgaand werkdocument treffen jullie de aanbevelingen van het Adviescollege aan, met daarbij de departementen van wie een bijdrage op de betreffende aanbeveling wordt gevraagd. Dit document komt t.z.t. op een samenwerkingsruimte te staan. Voor wie nu alvast aan de slag wil om dingen uit te zoeken: graag! De deadline voor jullie bijdragen is 19 november.

Graag tot 25 oktober en een hartelijke groet,

[REDACTED]

[REDACTED]
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
DGBRW/ Directie Democratie en Bestuur
Bezoekadres: Turfmarkt 147, Den Haag
Postadres: Postbus 20011, 2500 EA Den Haag
tel: [REDACTED]

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

Kabinet/reactie op rapport 'Ketenen van het verleden'

Proces en inhoudelijke richting

Aanleiding en achtergrond

- › Verzoek Kuzu (DENK)
- › 2019: aankondiging dialoog over het slavernijverleden en de doorwerking daarvan in de hedendaagse samenleving.
- › Adviescollege dialooggroep slavernijverleden 1 juli 2020-1 juli 2021
- › 'Keten van het verleden'

Context kabinet/reactie

- › Motie Klaver/Jetten (2020): herdenkingsjaar 2023
- › G4: onderzoek en nationale dag
- › Burgerinitiatief: excuses en 1 juli nationale vrije dag
- › Amsterdam: excuses
- › Motie Ceder (2021): onafhankelijk nationaal onderzoek
- › APB: motie Jetten (aangehouden)
- › Onderzoek banken, DNB, PKN
- › Rotterdam: 27/10

Politiek krachtenveld

Motie/ Voorstemmers en mede-indieners*	Klaver/Jetten: herdenkingsjaar (127)	Ceder: onderzoek (118)	Jetten: excuses (60)
VVD	x	x	
D66	x*	x*	*
CDA	x	x*	
CU	x	x*	*
SP	x	x	
PvdA	x	x*	*
GL	x*	x*	*
PvdD	x	x*	*
DENK	x	x*	*
BIJ1		x*	*
Overig	8	4 (Den Haan*)	Den Haan*

Hoofdpunten 'Kettenen van het verleden'

➤ Juridische insteek

Erkenning

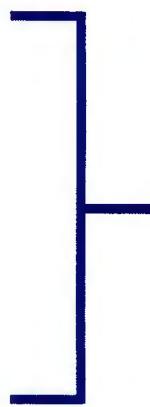
Excuses

Herstel

Denkrichting kabinetsreactie

➤ Juridische insteek

Erkenning

Excuses

Herstel

Denkrichting kabinetsreactie

➤ Juridische insteek

Erkenning

Excuses

Herstel

Denkrichting kabinetsreactie

➤ Juridische insteek

Erkenning

Excuses

Herstel

Denkrichting kabinetsreactie

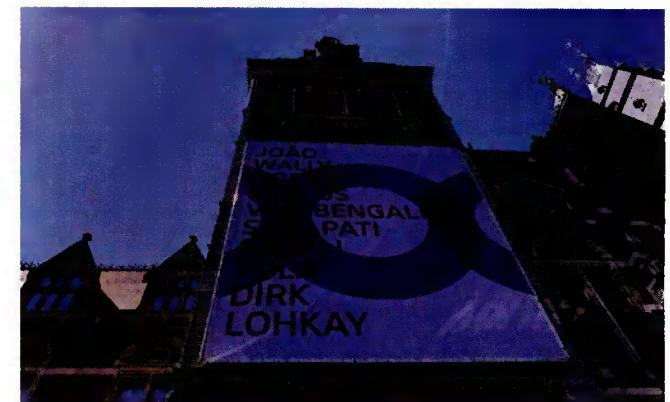
- Juridische insteek

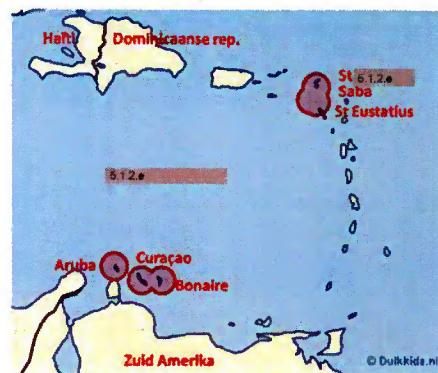
Erkenning

Excuses

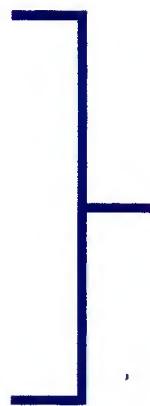
Herstel

Denkrichting kabinetsreactie

- Juridische insteek

Erkenning

Excuses

Herstel

?

Aanbevelingen internationaal

- › Suriname
- › Oost-Indië
- › VN-forum t.b.v. mensen van Afrikaanse afkomst

Vervolgstappen

Vragen/opmerkingen?

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

Kabinet/reactie op rapport 'Ketenen van het verleden'

Proces en inhoudelijke richting

Aanleiding en achtergrond

- › Verzoek Kuzu (DENK)
- › 2019: aankondiging dialoog over het slavernijverleden en de doorwerking daarvan in de hedendaagse samenleving.
- › Adviescollege dialooggroep slavernijverleden 1 juli 2020-1 juli 2021
- › 'Keten van het verleden'

Context kabinet/reactie

- › Motie Klaver/Jetten (2020): herdenkingsjaar 2023
- › G4: onderzoek en nationale dag
- › Burgerinitiatief: excuses en 1 juli nationale vrije dag
- › Amsterdam: excuses
- › Motie Ceder (2021): onafhankelijk nationaal onderzoek
- › APB: motie Jetten (aangehouden)
- › Onderzoek banken, DNB, PKN
- › Rotterdam: 27/10

Politiek krachtenveld

Motie/ Voorstemmers en mede-indieners*	Klaver/Jetten: herdenkingsjaar (127)	Ceder: onderzoek (118)	Jetten: excuses (60)
VVD	x	x	
D66	x*	x*	*
CDA	x	x*	
CU	x	x*	*
SP	x	x	
PvdA	x	x*	*
GL	x*	x*	*
PvdD	x	x*	*
DENK	x	x*	*
BIJ1		x*	*
Overig	8	4 (Den Haan*)	Den Haan*

Hoofdpunten 'Ketenen van het verleden'

➤ Juridische insteek

Erkenning

Excuses

Herstel

Denkrichting kabinetsreactie

➤ Juridische insteek

Erkenning

Excuses

Herstel

Denkrichting kabinetsreactie

- Juridische insteek

Erkenning

Excuses

Herstel

Denkrichting kabinetsreactie

➤ Juridische insteek

Erkenning

Excuses

Herstel

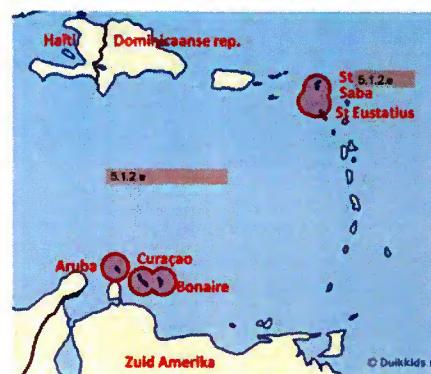
Denkrichting kabinetsreactie

➤ Juridische insteek

Erkenning

Excuses

Herstel

Denkrichting kabinetsreactie

- Juridische insteek

Erkenning

?

Excuses

Herstel

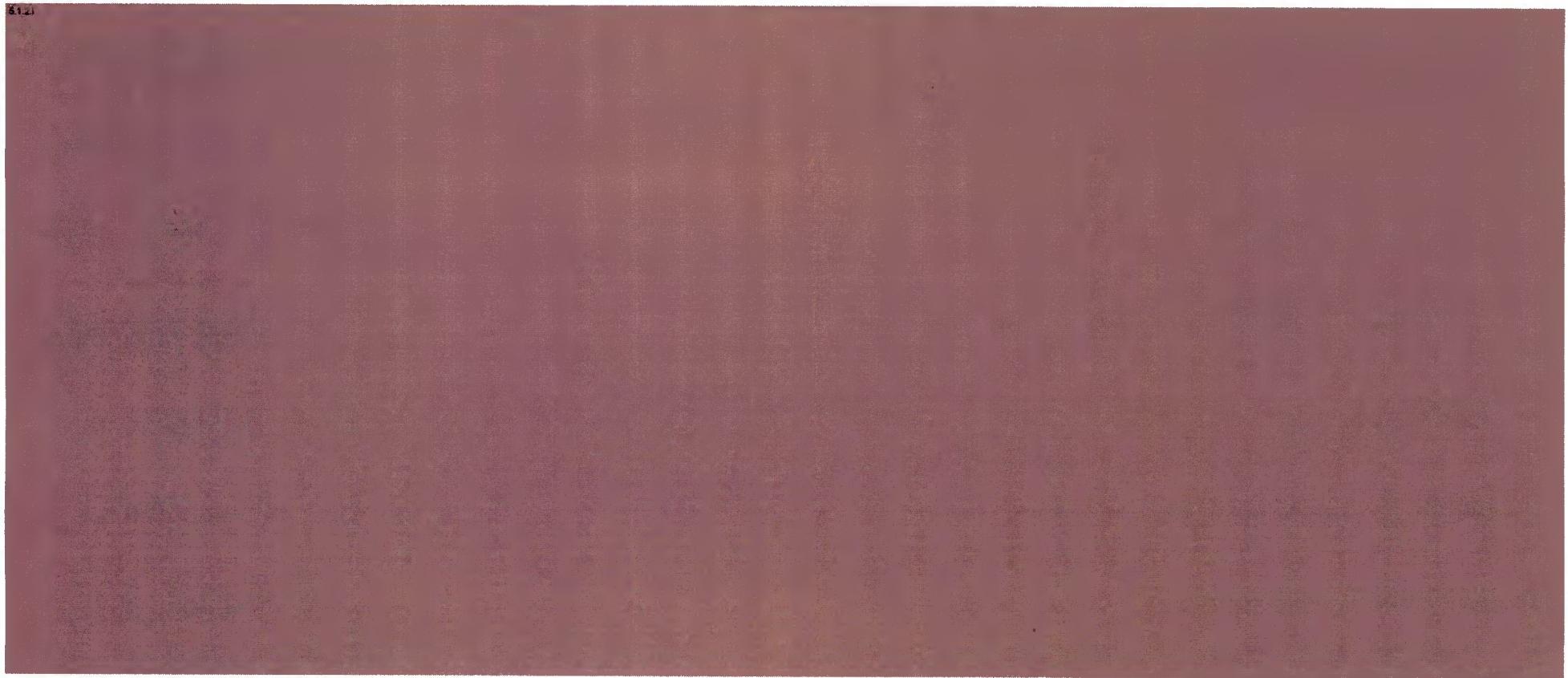

Aanbevelingen internationaal

- › Suriname
- › Oost-Indië
- › VN-forum t.b.v. mensen van Afrikaanse afkomst

Vervolgstappen

Vragen/opmerkingen?

Annotatie MBZK, MR 25 november - spreekpunt Slavernijverleden

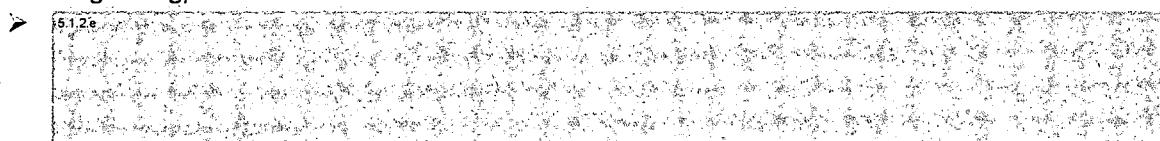
Kerndoelen:

- 1 Informeren:** U informeert de MR over de locatie, reis, en het proces richting 19 december
- 2 bespreken** Eerste besprekking kabinetsreactie, met het oog op een akkoord per 16 december.
- 3 agenderen** Afspraken t.a.v. politieke afstemming van kern kabinetsreactie

1 Informeren

U kunt de MR inlichten over de volgende punten:

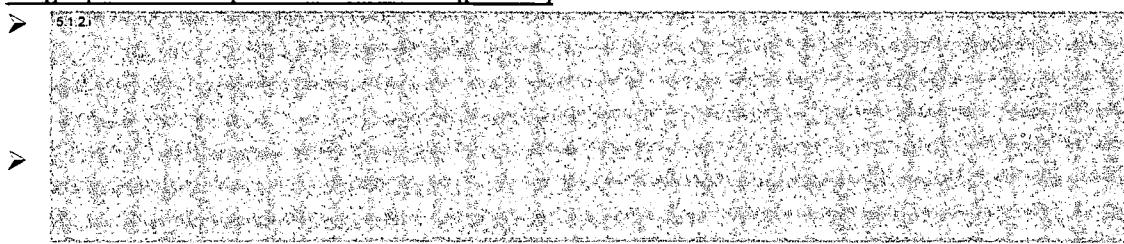
- **Locatie:** het Nationaal Archief. MP is hier ook mee akkoord. Dit is een neutrale locatie, maar wel met een duidelijke link met het slavernijverleden. Mensen doen er nog steeds onderzoek naar hun eigen slavernijverleden. Het Archief stelt relevante stukken beschikbaar voor de presentatie. Denk hierbij aan het Koninklijk Besluit tot afschaffing van de slavernij of borderellen (lijsten met de namen van de slaafgemaakten op basis waarvan eigenaren aanspraak maakten op een vergoeding).

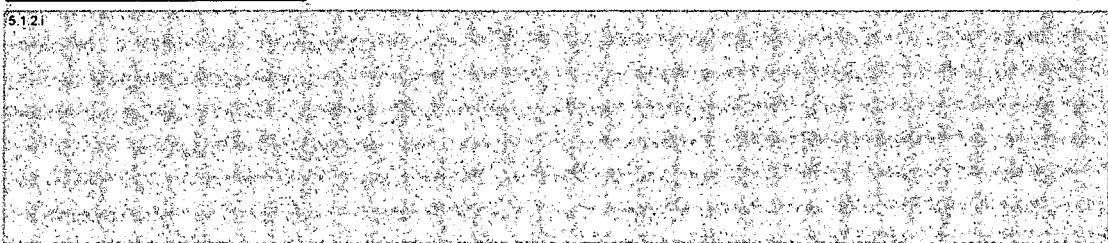
- **Reizen BWP naar eilanden:**

- Het regeringsvliegtuig is beschikbaar. Inzet: heenreis 18 december, terugreis 20 dec.
- BZK stelt een kerndossier op, met aandacht per eiland. Dit wordt volgende week met de betrokken departementen gedeeld. Hierover is nauw contact tussen alle betrokkenen en met de RCN en Vertegenwoordigingen.
- Daarnaast is er door BZK deze week een woordvoerdersoverleg georganiseerd en organiseert BZK per eiland een startgesprek met de relevante speechschrijvers.
- U [MBZK/SBZK] organiseert in de week vóór 19 december een BWO met betrokken collega's in voorbereiding op de reis.

Mogelijk aandachtspunt reis Suriname (passief)

- **Toespraken/Evenementen**

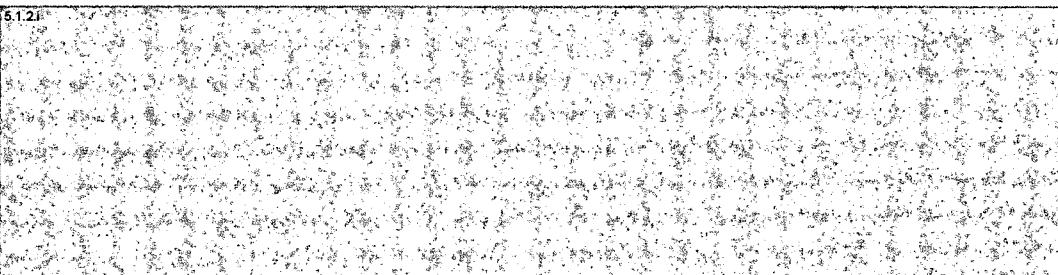

Catshuissessie

- Afgelopen woensdag was de 'Caribische' Catshuissessie. Indien opportuun kunt u hierover terugkoppelen dat het een indrukwekkend gesprek was, dat liet zien dat excuses van groot belang zijn. De oprechtheid van de excuses is van belang, in bewoording maar ook door concrete maatregelen. Daarnaast moet er per eiland voldoende aandacht, en een toegespitste boodschap zijn.
- 8 december spreekt u met de MP, MOCW, MRB en SBZK met het middenveld. Uitgangspunt hiervoor is hoe evt. excuses worden beleefd; en om de toekomst ná de kabinetsreactie te bespreken: hoe ziet men die voor zich; en wat is daarvoor nodig?

2. Bespreken Kabinetsreactie

-
-
-
-

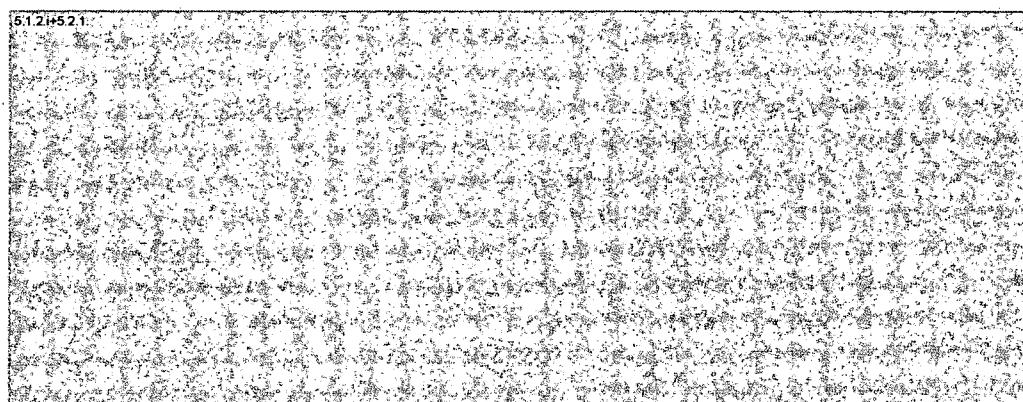

Proces: U kunt het proces kort toelichten:

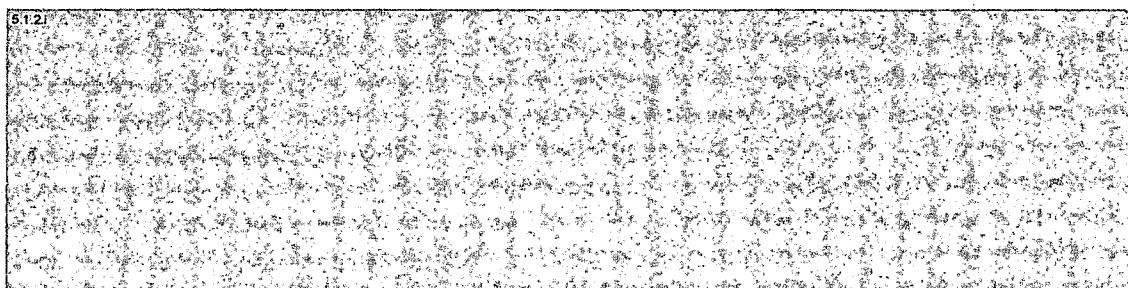
- Vandaag de 1ste lezing
- Definitief akkoord [5.1.2] voor de MR van 16 december. Voorafgaand wordt de kabinetsreactie in de DG-stuurgroep (12 december) behandeld.
- De kabinetsreactie wordt ook in het Engels en het Papiaments vertaald.

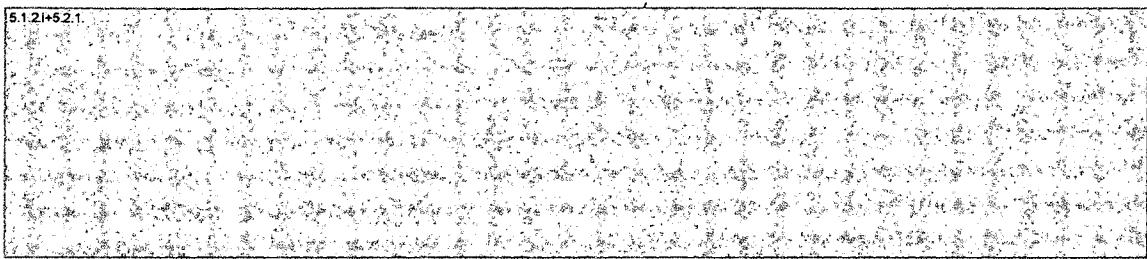
Kern kabinetsreactie:

- [5.1.2+5.2.1]
-
-
-
-

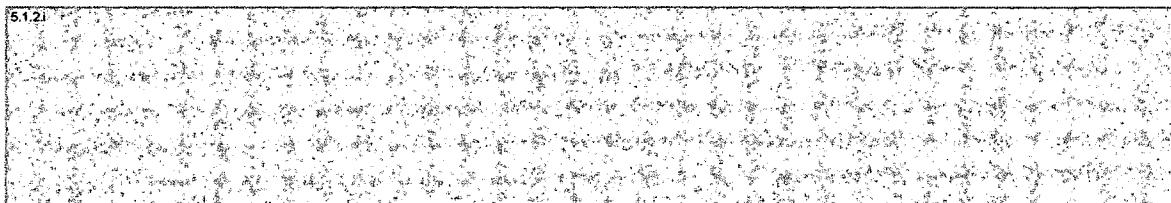

Mogelijke aandachtspunten kabinetsreactie (passief)

3. Agenderen

Adviescollege Dialooggroep Slavernijverleden: Doel, Aanbevelingen, Gesprekspartners

Opdracht Adviescollege

In opdracht van MBZK heeft het Adviescollege Dialooggroep Slavernijverleden op 1 juli 2021 een advies uitgebracht over de vraag hoe om te gaan met het slavernijverleden en de doorwerking daarvan in het heden. De dialooggroep heeft advies uitgebracht over het verbinden van een dialoog aan een bredere erkenning en inbedding van het gedeelde slavernijverleden. Het college adviseert in haar rapport specifiek over de omgang met het verleden en doorwerking in verschillende sectoren, waaronder onderwijs, cultuur, sport en arbeidsmarkt. Daarnaast is er speciale aandacht voor de (formele) erkenning van historisch leed, de Caribische delen van het Koninkrijk en jongeren.

Kern Rapport: Erkenning, Excuses, en Herstel

- De Dialooggroep roept het kabinet op tot:
  - i) Erkenning met terugwerkende kracht (bij wet) van slavernij als misdaad tegen de menselijkheid (d.w.z. een positief oordeel t.a.v. uitvoering van de aangehouden motie Nicolai, die uw voorganger ter consultatie aan de dialooggroep heeft voorgelegd)
  - ii) Excuses (bij wet) namens de Staat der Nederlanden, mede als rechtsopvolger van eerder Nederlandse gezag, voor de slavenhandel en de slavernij;
  - iii) Herstelmaatregelen in de vorm van een Koninkrijksfonds in te stellen per 1 juli 2023 t.b.v. de doorwerking van het slavernijverleden in het heden. **NB:** de Dialooggroep specificeert dat het hier *geen* individuele herstelbetalingen betreft.
  - iv) Instelling Kenniscentrum + Slavernijmuseum in Amsterdam gericht op bewustwording en een internationale bereik;
  - v) Een Nationaal Onderzoeksprogramma naar het slavernijverleden en de doorwerking, met o.a. aandacht voor slavernij in de Oost;
  - vi) Meer aandacht voor het slavernijverleden in het onderwijs en de pedagogische opleidingen;
  - vii) Actieve bestrijding van discriminatie en institutioneel racisme in de gehele samenleving;
  - viii) Een nationale voorziening om de zichtbaarheid van slavernij te vergroten;
  - ix) 1 juli als nationale herdenkingsdag bijgewoond door de koning en de regering;
  - x) Erkenning en rehabilitatie van Tula en andere verzetshelden;
  - xi) Het garanderen (bij wet) van een Nationaal Monument Slavernijverleden
  - xii) Dialoog met Suriname t.a.v. het gedeelde slavernijverleden.

Gesprekspartners Dialooggroep

Wetenschappers	Universiteiten (Universiteiten van Aruba, Amsterdam (Uva), Curaçao, Leiden, Radboud Universiteit, TU Delft).
Dialoogpartners	Nationaal Instituut Nederlands Slavernijverleden en Erfenis (NiNsee), Werkgroep Interinsulair Overleg Slavernijverleden Landelijk Platform Slavernijverleden, Ocan, Ketí Kotí Tafel, Comité 21 maart, Profor, KOZP, Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland, Black Archives, Initiatief Museale Voorziening.
Maatschappelijke organisaties	Nederland Wordt Beter, Control-Alt-Delete, Black Achievement Month, Musea Bekennen Kleur, Stichting Nationale Geschiedenis, Stichting Historisch Sint Eustatius, Overlegorgaan Kulturele Samenwerking (voormalige) NI Antillen, Stichting Culturele Samenwerking Bonaire,

Vervolgstappen na eventueel besluit mogelijke excuses

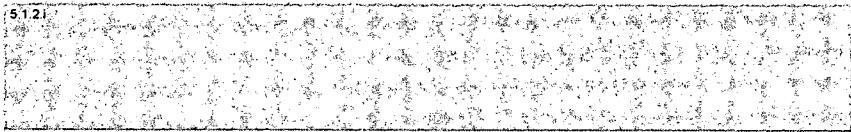
Mogelijke excuses

- Besluit wie excuses uitspreekt
- Keuze timing en locatie
- Speech in samenwerking RvD
- Afronden definitieve concept kabinetsreactie als geheel

Uitwerking gebaar

- Vaststellen omvang gebaar
- Realiseren dekking gebaar
- Instellen Koninkrijkscomité
- Benoemen leden Koninkrijkscomité

5.1.2.1

Dialooggroep/ maatschappelijke organisaties

- Informeren Dagmar Oudshoorn
- Informeren maatschappelijke organisaties.

Koninkrijk/ andere landen

- Informeren Caribisch deel van het Koninkrijk
- Informeren relevante landen via BZ
- Bezoek aan het Caribisch deel van het Koninkrijk

Besluitvorming kabinetsreactie dialooggroep slavernijverleden najaar 2022

1. Scenario excuses + kabinetsreactie

Datum + Locatie: 19 december, 's middags NL; 's ochtends op de eilanden
 Locatie NL: Den Haag, ntb in overeenstemming met RvD
 Beoogde setting: Toespraak MP, in aanwezigheid vice-mps, mBZK
 Persmoment MP
 Nagesprek genodigden mBZK (en vice-MP's indien gewenst)

Setting eilanden/
Suriname Livestream toespraak MP
 'Lokale' toespraak van aanwezige bewindspersoon
 Nagesprek met genodigden

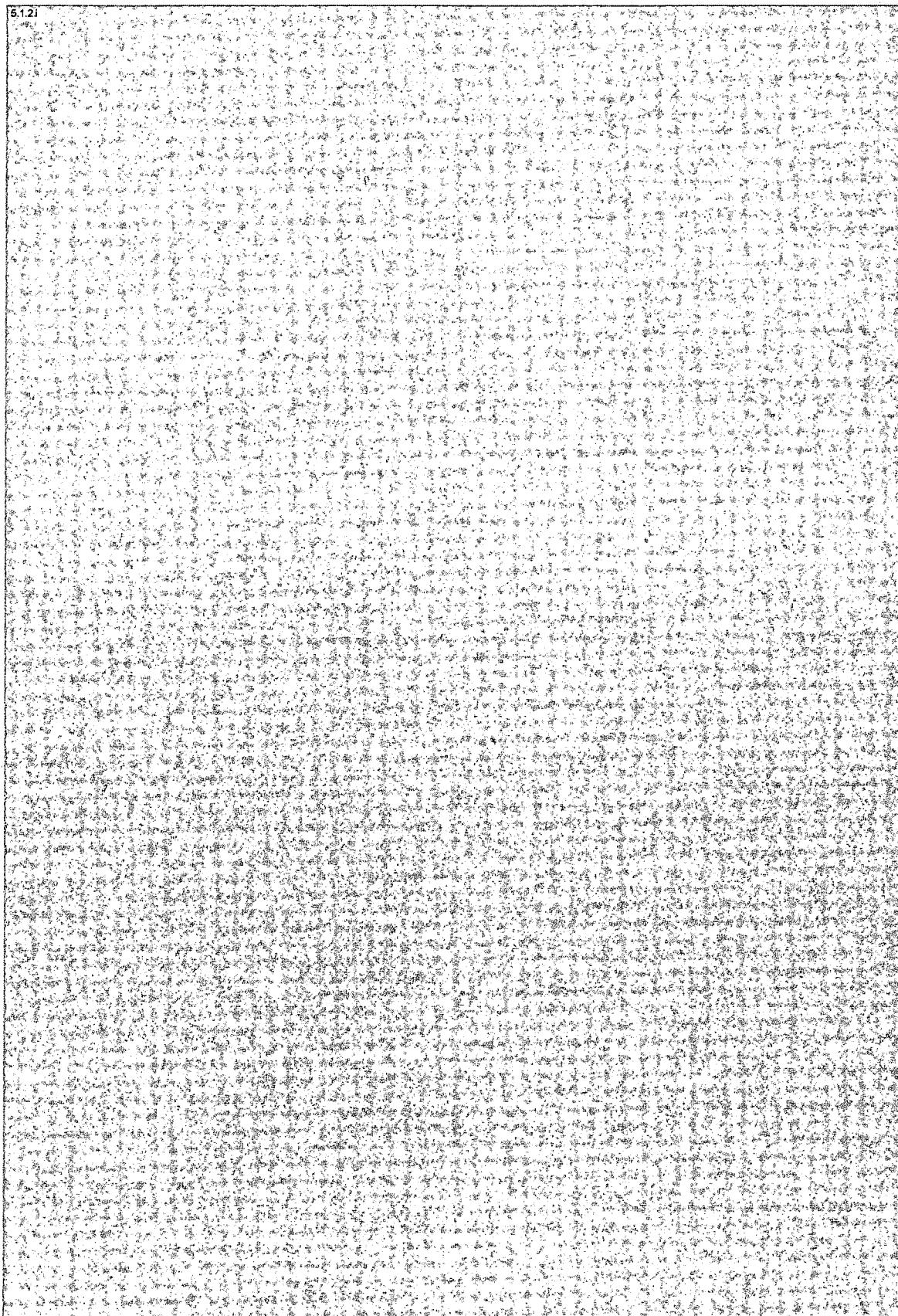
2. Vertegenwoordiging kabinet

- Curaçao: SBZK
- Aruba: SJenV
- Saba: SVWS
- Statia: SFIN/BEL
- Bonaire: MSZW
- St Maarten: MVWS
- Suriname: MRB

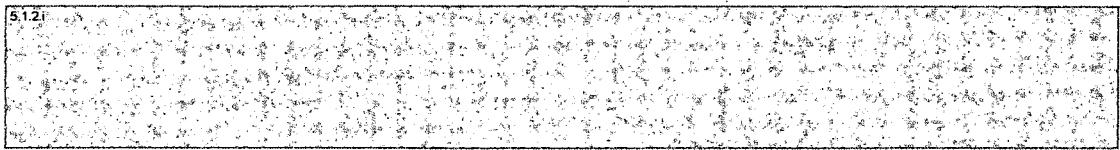
3. Routekaart besluitvorming

Wanneer	Wie	Wat
15.12.21		
23 november 8 december	SBZK MP, MBZK, SBZK,	<ul style="list-style-type: none"> - 'Caribische' Catshuissessie Curaçao - Catshuissessies met belangengroepen
Vrij 16 december	MR	<ul style="list-style-type: none"> - Akkoord kabinetsreactie - Akkoord afgestemde 'lokale' toespraken
Ma 19 december	Kabinet	<ul style="list-style-type: none"> - Excuses + presentatie Kabinetsreactie - Vertegenwoordiging kabinet op eilanden/ in Suriname

Annotatie MBZK/StasBZK Mondelinge toelichting besluitvorming najaar 2022

5.1.21

Annotatie Mbzk, t.a.v. kabinet/reactie slavernijverleden MR 2 december

Spreekpunten:

Wij adviseren u tijdens de MR mondeling aandacht te vragen voor het proces rondom de kabinet/reactie. Dit geeft u de gelegenheid om kort toe te lichten welke concrete acties u en andere ondernemen naar aanleiding van de berichtgeving.

- U kunt aangeven dat het mediabeeld op punten onvolledig of niet helemaal juist is. Dit geldt met name voor de rol van MRB in Suriname, en de aanwezigheid van bewindslieden op de eilanden. Hun aanwezigheid is voor een vervolgesprek, *niet om excuses aan te bieden*. Dit heeft tot extra verwarring onder betrokkenen geleid.
- Doel van de acties die u en anderen ondernemen is om deze verwarring waar mogelijk weg te nemen:

1 Overleg

hebben u en andere collega's contact gehad met:

- O.a. [5.1.2i] er is er daarnaast hoogamtbelijk contact geweest met o.a. [5.1.2e] (Ninsee), [5.1.2e]
- U kunt aangeven dat uit deze gesprekken een genuanceerder beeld naar voren komt dan in de media; er is kritiek op het proces, maar achter de schermen ook steun voor de kabinetsplannen.

2 informeren Kamer

U heeft op 1 december (do jl.) op verzoek van lid Kuzu een procesbrief aan de Kamer gestuurd.

- Het kabinet komt op 19 december met de kabinet/reactie, inclusief het advies inzake excuses
- De MP houdt op die dag namens regering een publieke toespraak
- Naderhand gaan collega bewindslieden op de eilanden/in Suriname met genodigden verder in gesprek

Via de Ambassadeur zijn ook de Surinaamse autoriteiten woensdag via een *note verbale* op de hoogte gebracht over het kabinetsbesluit.

3. Catshuissessie 8 december

- [5.1.2e]
- BZK werkt nu samen met AZ/RvD en BZ een dossier en woordvoeringlijn uit rondom dit overleg.
- Die wordt komende week met departementen gedeeld.

13 december organiseert u een aanvullend gesprek met genodigden die de 8ste niet aanwezig kunnen zijn. De MP is hier niet bij aanwezig. U kunt collega's vragen of zij hierbij aanwezig willen zijn.

4. Verzoeken om deelname evenementen

Mogelijk zal u gevraagd worden over deelname aan een van de komende evenementen.

- 08/12 (Catshuissessie): dit is een besloten bijeenkomst. Uitnodigingen zijn verzonden; deze sessie is vol.
- 13/12: voor deze sessie is nog zeer beperkte ruimte. U kunt om suggesties vragen.
- 19/12: presentatie: de gastenlijst is in principe gereed. Uitgangspunt, is dat naast de dialooggroep en selecte bestuurders/politici, voorrang geldt voor genodigden die zich langdurig en intensief hebben ingezet voor erkenning van het slavernijverleden onderwerp

NB Evt. suggesties welkom, maar plekken zeer schaars; deelname kan dus niet gegarandeerd worden.

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

D&B/afdeling Democratie

Contactpersoon

512e
T 512e

Datum
14 december 2022

Kenmerk
2023-0000038821

advies

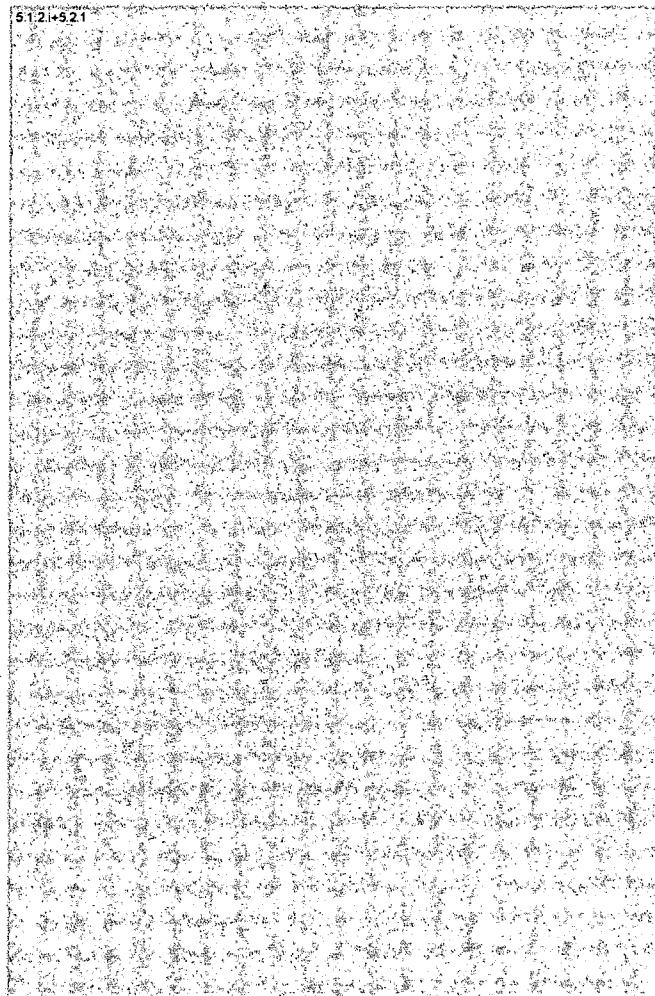
**Ministerraad
Onderraad**

MR-advies Kabinet/reactie adviesrapport Dialooggroep

Samenvatting MR/OR-voorstel

Kern kabinet/reactie.

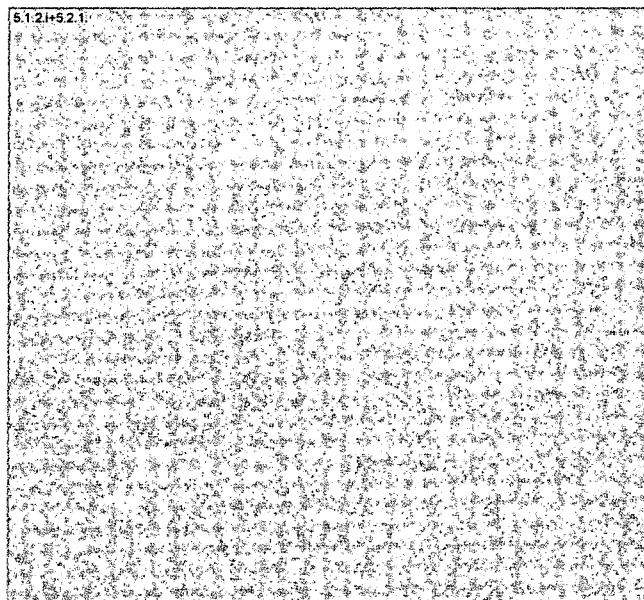
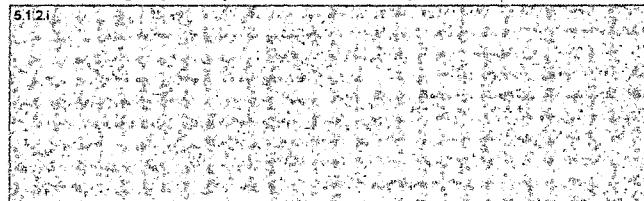
512e+521

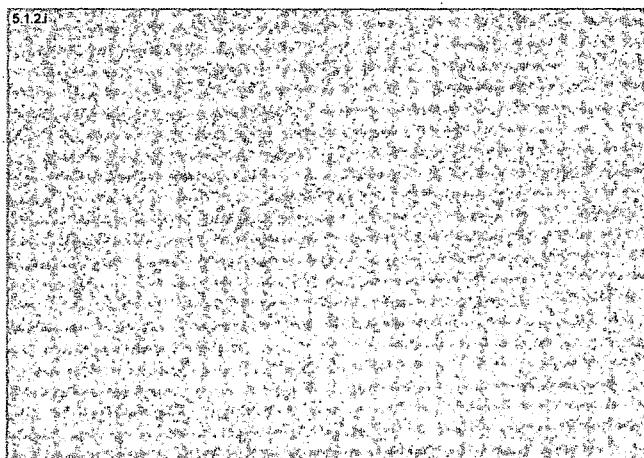
Datum
14 december 2022

Kenmerk
2023-0000038821

U kunt toelichten dat het om drie redenen belangrijk is om vandaag te komen tot besluitvormende beraadslaging, conform het voorliggende voorstel:

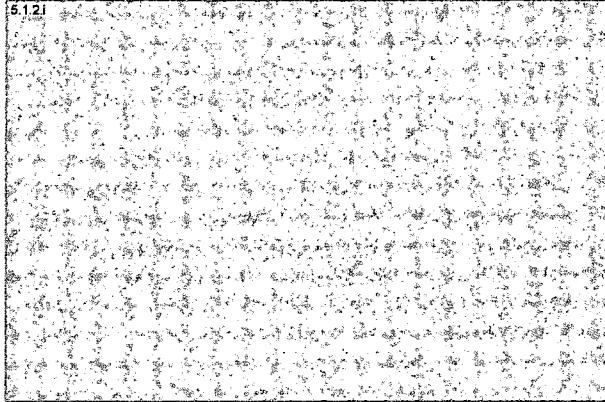

Toelichting op advies

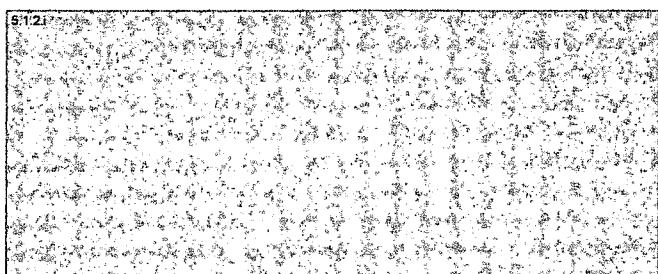

Datum
14 december 2022

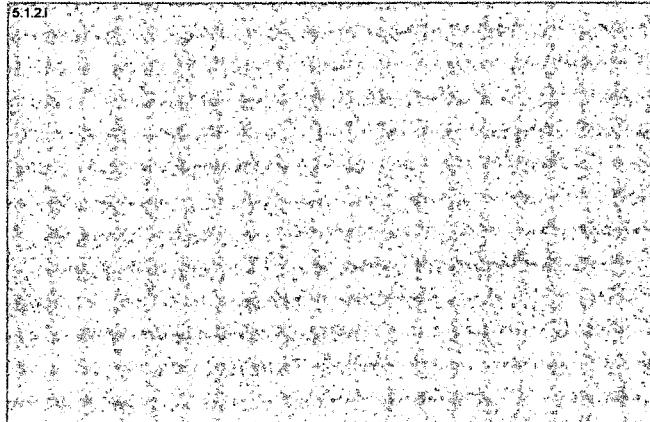
Kenmerk
2023-0000038821

Verwachte reactie

Datum
14 december 2022
Kenmerk
2023-0000038821

Ambtelijk voortraject

Kabinet/reactie is besproken in DG-stuurgroep en in nauwe samenwerking tussen de betrokken departementen tot stand gekomen.

Betrokken BZK-onderdelen

D&B, KR, CZW, COM, BA

TER BESPREKING

Nota actief openbaar
Nee

Aan
Van

De Minister van BZK
CZW

nota

nota overzicht juridische mogelijkheden en
kanttekeningen aanbevelingen rapport Dialooggroep

Onze referentie:
2023-0000038830

Datum:
18 maart 2022

Opgesteld door:
[Redacted]
[Redacted] CZW/JA
T. [Redacted]

Samengewerkt met:
DGBRW/ Directie Democratie
en Bestuur

Bijlage(n):
1

Aanleiding

Op 1 juli 2021 presenteerde het adviescollege Dialooggroep Slavernijverleden haar rapport van bevindingen, getiteld 'Ketenen van het Verleden'. Tijdens het PO Bestuur, Democratie en Rechtsstaat van 11 april 2022 wordt u geadviseerd over de bevindingen van dit rapport, ter voorbereiding op een inhoudelijke kabinetsreactie. Hierbij zal de kernvraag of er vanuit het kabinet excuses gemaakt worden voor het slavernijverleden centraal staan.

Deze nota betreft een juridische analyse van de volgende aanbevelingen van het adviescollege:

- De slavenhandel en de slavernij - die tussen de zeventiende eeuw en 1 juli 1863 direct of indirekt onder Nederlands gezag hebben plaatsgevonden - moeten wettelijk als misdrijven tegen de menselijkheid worden erkend. Onderdeel van deze erkenning betreft het leed van slachtoffers en hun afstammelingen en het verzet tegen slavernij, racisme en discriminatie.
- De Staat der Nederlanden, mede als rechtsopvolger van eerder Nederlandse gezag, biedt voor de slavenhandel en de slavernij bij wet zijn excuses aan.
- Herstelmaatregelen voor het leed van het slavernijverleden (en de doorwerking daarvan in het heden) worden bij wet geregeld. Deze herstelmaatregelen moeten structureel gefinancierd worden. Zij omvatten o.a. een meerjarige onderzoeksagenda naar het slavernijverleden, aandacht in het onderwijs, steun voor een nationaal museum, meer aandacht voor de bestrijding van hedendaagse racisme en discriminatie en het instellen van een 'Koninkrijksfonds van passende, respectvolle omvang ter structurele en duurzame financiering van herstelmaatregelen'.
- Excuses en herstel moeten bij wet worden vastgesteld bij voorkeur door middel van een concensusrijkswet. Er moet uitvoering gegeven worden aan de aangehouden motie Nicolaï (EK). In deze motie wordt het kabinet verzocht om na te gaan of er reden bestaat om — net zoals in Frankrijk — bij wet de slavernij en de slavenhandel uit het verleden als een misdaad tegen de menselijkheid aan te merken.
- Ook wordt het kabinet in deze motie verzocht om na te gaan of in diezelfde wet een Nationaal Monument Slavernijverleden, een Kenniscentrum Slavernijverleden en een Slavernijmuseum wettelijk gegarandeerd kunnen worden. Er is nog geen politieke beslissing door het

kabinet genomen over deze aanbevelingen. De DG Stuurgroep versterkte aanpak discriminatie en racisme bereidt – onder coördinatie van het ministerie van BZK – deze kabinetsreactie voor.

Onze referentie

2023-0000038830

Datum

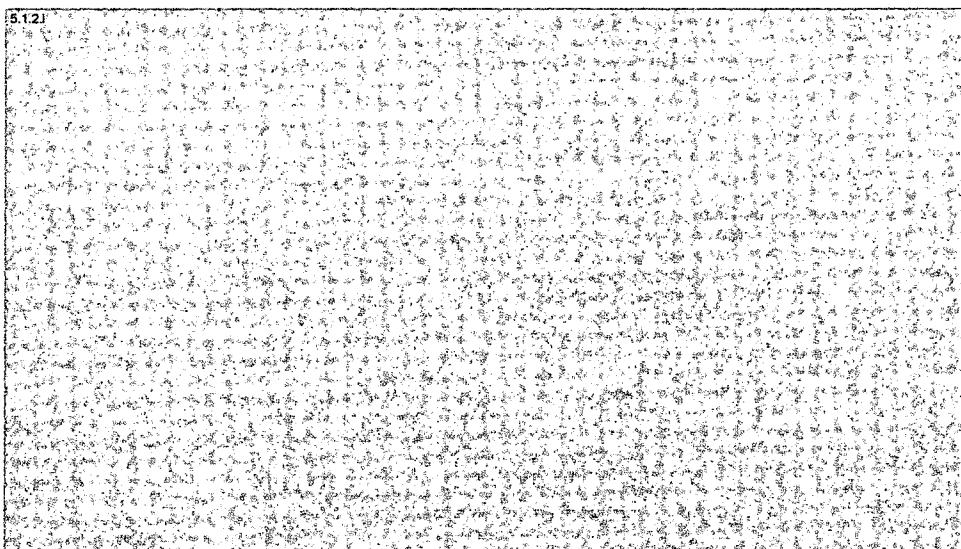
18 maart 2022

Geadviseerd besluit

Ter beraadslaging voor de kabinetsreactie op het rapport 'Ketten van het Verleden', of ter beraadslaging in een later stadium, treft u een overzicht aan waarin de (juridische) mogelijkheden en de kanttekeningen voor het wettelijk regelen van excuses voor het slavernijverleden zijn geanalyseerd.

Aanbeveling 2 en 3; excuses en herstel bij wet

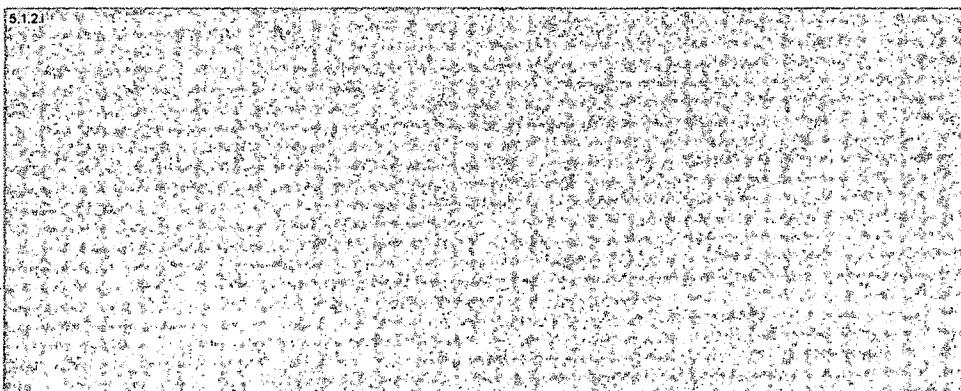
Juridische implicaties van excuses

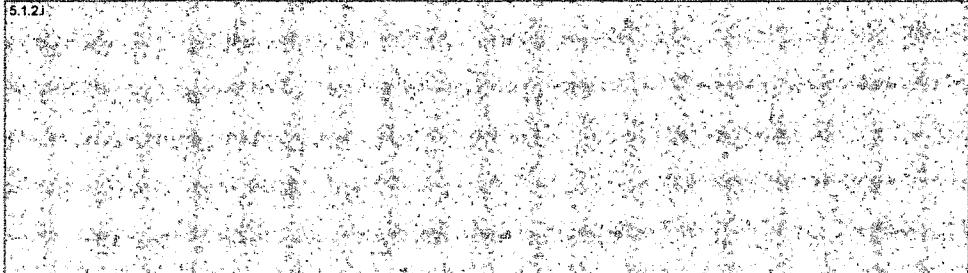
Ter voorbereiding op uw standpunt voor de kabinetsreactie op het rapport informeert CZW u over de juridische mogelijkheden en knelpunten met betrekking tot de aanbeveling om excuses te verankeren bij wet.

Mogelijkheden tot het wettelijk regelen van excuses en herstelmaatregelen

-

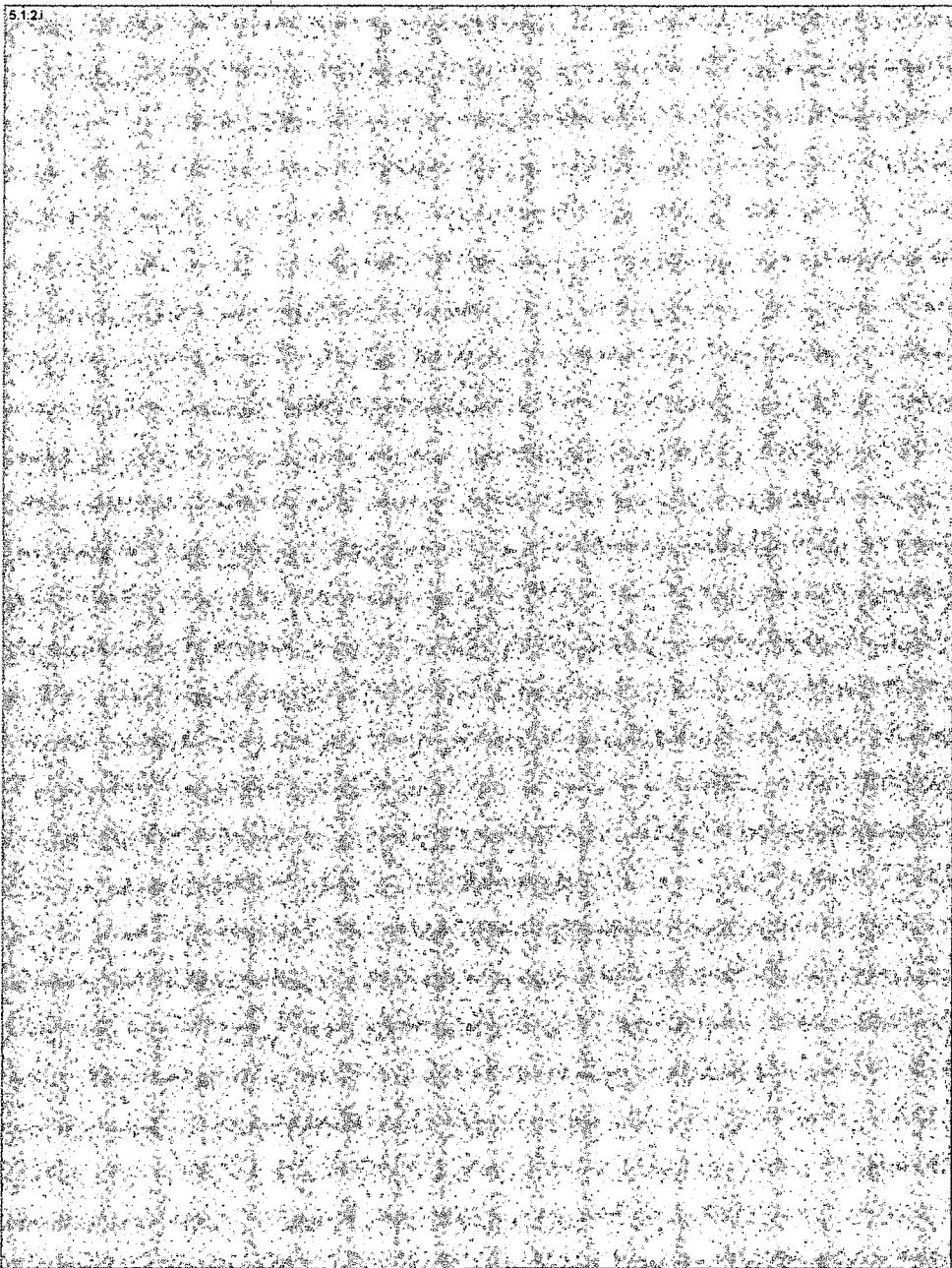
6.1.2j

Onze referentie
2023-0000038830

Datum
18 maart 2022

6.1.2j

-

5.1.2j

Onze referentie
2023-0000038830

Datum
18 maart 2022

Aanbeveling 7: verankeren excuses en herstel bij consensusrijkswet

In het rapport wordt de aanbeveling gedaan dat excuses wettelijk geregeld worden door een consensusrijkswet, zodat ook de Caribische landen betrokken zijn bij een wettelijke regeling voor excuses en herstel. Via een dergelijke wet is er een onderlinge regeling tussen twee of meer landen van het Koninkrijk op

5.1.2j

Aanbeveling 1 en 8: slavernij als misdaad tegen de menselijkheid

- In het rapport wordt de aanbeveling gedaan, conform de aangehouden motie Nicolaï (EK), om bij wet te erkennen dat de slavenhandel en de slavernij misdrijven tegen de menselijkheid waren. Dit zou een novum zijn voor het Nederlandse wetgevingsproces dat tot op heden geen zogeheten *memory laws* kent. Het gevolg kan zijn dat dat de roep om vastlegging ook voor andere historische contextsituaties gaat ontstaan. Dat vereist dus zorgvuldige afweging. De Dialooggroep heeft aanbevolen om – conform de normen van het internationale en Europese recht - alle aan slavernij gerelateerde activiteiten van entiteiten die onder Nederlandse gezag (het Koninkrijk der Nederlanden en haar rechtsvoorgangers) hebben gestaan tussen de 17^e eeuw en 1863 als misdaden tegen de menselijkheid te benoemen. Uitvoering van deze aanbeveling lijkt niet mogelijk te zijn – juist ook vanwege het internationale recht – omdat artikel 7 EVRM een strafrechtelijke verbod van terugwerkende kracht bepaalt. Bovendien kunnende internationale verbodsnormen over slavernij, waaronder artikel 4 EVRM en artikel 5 EU-Handvest, niet retroactief toegepast worden op de periode voordat het Koninkrijk der Nederlanden Verdragspartij werd.
- De motie Nicolai haalt als voorbeeld de Franse Loi Taubira aan. In Frankrijk is inderdaad ervaring opgedaan met wetgeving rondom excuses voor slachtoffers van het slavernijverleden, waarbij in de uitvoering moeilijkheden zijn ontstaan rond: het identificeren van nakomelingen van rechtstreekse slachtoffers van de slavernij en de aard, omvang en berekening van compensaties. In de *Loi Taubira* is het slavernijverleden genormeerd als misdaad tegen de menselijkheid, maar is er na verschillende civiele zaken voor de *Cour de Cassation* nog geen eenduidigheid over de vraag in welke mate deze wet de Franse staat actief verplicht tot schadevergoeding (voor een onrechtmatige daad). Vorderingen tot herstelbetalingen voor historische misdaden passen niet

gemakkelijk in het recht van de civiele aansprakelijkheid van de *code civile*. De Taubira-wet kan op zichzelf deze invoeging niet rechtvaardigen (of vergemakkelijken) met betrekking tot misdaden die verband houden met de slavenhandel en de koloniale slavernij: zij fungeert als een symbolische verwijzing, maar lijkt vooralsnog geen werkelijke juridische draagwijdte te krijgen.

- In de rechtspraak over schadevergoeding voor nabestaanden naar aanleiding van executies door Nederlandse strijdkrachten in Rawagede (Rb. Den Haag, 14-09-2011, *Comité Nederlandse Ereschulden*) en Zuid-Sulawesi in 1947 en 1948 (Rb. Den Haag, 25-03-2020, *Excessen Zuid-Sulawesi*) is het voor slachtoffers praktisch en procedureel zeer moeilijk gebleken om ten overstaan van de rechter voldoende bewijslast te verzamelen over aangerichte misdaden en misdragingen. Wegens een gebrek aan bewijs, de moeilijkheid om zowel materiële als immateriële schade objectief vast te stellen (zo voorzag het oude BW niet in de mogelijkheid voor affectieschade, Rb. Den Haag, 11-03-2015, *Excessen Oost-Java*) en vanwege de verjaring van veel zaken hebben rechtszoekenden slechts in beperkte mate schadevergoeding kunnen afdwingen voor de Nederlandse rechter. In de *Comité Nederlandse Ereschulden* - uitspraak heeft de rechtkamer Den Haag - met het oog op redelijkheid en billijkheid - de verzoeken van direct betrokken (weduwen en kinderen) inhoudelijk beoordeeld en een beroep op verjaring expliciet afgewezen vanwege de ernst van de schending. Verzoeken van indirect betrokkenen (zoals belangengroepen) werden wel afgewezen vanwege verjaring.
- In de Zuid-Sulawesi - zaken (Rb. Den Haag, 25-03-2020, *Excessen Zuid-Sulawesi*) werd de materiële schade begroot op grond van het toenmalige dagloon van slachtoffers – bij een gebrek aan een objectieve maatstaf. Gezien de ernst van slavernij kunnen rechtszoekenden conform artikel 4 EVRM/ artikel 5 EU-Handvest slavernij als misdaad tegen de menselijkheid aannemelijk maken voor de rechter. Of de rechter op grond van een onrechtmatige daadsactie tegen de staat hier concrete rechtsgevolgen voor nabestaanden aan kan verbinden is vervolgens maar de vraag. Het ligt in de lijn der verwachtingen dat veel zaken o.m. door verjaring, problemen met bewijslast en het vaststellen van rechtsmacht van de staat, een gebrek causaliteit en problemen met schadeberekening afgewezen zullen worden.
- [Redacted]

Onze referentie
2023-0000038830

Datum
18 maart 2022

Annotatie PO 13-12: Invulling aanbieden excuses (mondeling vs. wettelijk)

Aanleiding

- 5.1.2.e.
Deze gesprekspartners merken aan dat wettelijke verankering een 'vrijblijvendheid' van excuses voorkomt en de excuses ook zo door de volksvergadering bekrachtigd kunnen worden.
  - Of er sprake kan zijn van een succesvol wetgevingstraject wordt door betrokkenen niet als relevant geacht. Een wetsvoorstel inhoudende excuses zou volgens de gesprekspartners "getuigen van leiderschap".

Achtergrond

- Eén van de aanbeveling van het Adviesrapport Dialooggroep Slavernijverleden is dat de staat excuses bij wet aanbiedt (het liefste via een Rijksconcensuswet);
  - Eerder bent u geadviseerd over de bestaande politieke en juridische argumenten die bestaan tegen het inzetten van een wetgevingsproces voor het maken van excuses (zie bijgevoegde nota van 18 maart 2022).

Kabinet/reactie

- 5.1.2(i) & 5.2.1.

